

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

"יש פסוקים שה' אמה, אבל הם לא כתובים. יש דרשות שמשה דרש,
אך נכנסו לתורה. המפגש בין התורה שבכתב והתורה שבעל פה
מוליד תובנות חדשות"

[מתוך השיעור "הנחשים השרפים", עמ' 11]

פרשת בלק תש"פ

בלק ה'תש"פ

28 פרקי אבות
חמישה קנינים
מה זאת אומרת שהקב"ה קונה קנינים?

29 ארבע המהפכות
"קשים גרים לישראל?"
ביאור על מאמר חז"ל
"קשים גרים לישראל כספחת"

33 הסיפור החסידי
הרבי הרי"צ מליובאוויטש
סיפור וביאור על בעל הגאולה
של יב-יג תמוז

35 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים
מכתב חיזוק ליהודי עם קשיים
ואיך להתייחס נכון לילד במצב מיוחד

36 רמז בפרשה
עפר יעקב
עיון חשבוני בברכת בלעם

37 המאור אלפים
"לא הביט און ביעקב"
איך משתמשים נכון בשתי העינים

04 מפגש התורות
נקודה מעובדת
גילוי-הכבוד בתורה שבכתב
ובתורה שבעל פה, ומה קורה
כשה' דואג למשה ומשה דואג לה'

05 עלית ההתקשרות
התועדות ג' תמוז ח"א
התקשרות לפן הנגלה והנסתר
של הצדיק ושלשת ממדי הזמן
של ההתקשרות

11 הנחשים השרפים
התועדות ג' תמוז ח"ג
התבוננות בפרשת הנחשים השרפים

23 רוח הטומאה של בלק ומואב
אור החיים לפרשת בלק
על הפחדים והפעולות של בלק ומואב
הבאים מרוח הטומאה השורה
על העולמות התחתונים

24 ברכה בטהרת
שפת אמת לפרשת בלק
על שרש הברכה של עם ישראל
ושרש הקללה של בלעם

25 מעין גנים לפרשת בלק
כוכב מיעקב
על סכנת הנפילה של המשיח

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראינו היקרים, לפניכם גליון נפלאות לפרשת בלק, מלא בכל טוב [כולל נקודה מעובדת ומענות שמקומם נפקד בגליון הקודם], דברי תורה וחסידות לכל המשפחה.

השבוע בגליון שני השיעורים המרכזיים הם שני חלקים בתוך **התוועדות ג' תמוז** דהאי שתא [חלק נוסף יפורסם אי"ה בגליון הבא], כך שבאופן טבעי עוסק חלקה הראשון בנושא **ההתקשרות לצדיק**. בשיעור זה פורס הרב התבוננות מחודשת בנושא ומבאר **שני סוגי התקשרות לצדיק**, הראשון **לפן הנגלה של הצדיק**, למעשים ולדיבורים והוראות שלו [ולמחשבתו הבאה לידי ביטוי באלה] ולמידות הלב של הצדיק, המלא באהבה, יראה ואמונה. סוג ההתקשרות השני הוא **ההתקשרות לפן של הצדיק הנסתר**, והוא מתחלק בעצמו לשנים: **התקשרות לצדיק איך שהוא בינו לבין עצמו** – איך שהוא רואה את עצמו. והתקשרות לצדיק באופן שבו רואה אותו **הקב"ה בעצמו**, שנסתר אף מהצדיק בעצמו. בחלקו השני של השיעור מסביר הרב את ההשלכה של סוגי ההתקשרות הנ"ל בעבר-הוה-עתיד בקשר שלנו עם הצדיק. **השיעור השני** מעמיק בפרשיה שקראנו שבוע שעבר (וגם הגליון הקודם עסק בה לא מעט) – **פרשית נחש הנחשת**. מתוך **שיחה של הרבי מליובאוויטש**, שמחדש חידוש בפשט, עולה **התבוננות שלמה ומופלאה ביחס בין ה' ומשה וביחס בין התורה שבכתב והתורה שבעל פה**, שמתכללות ביניהן בתוך הפרשה הזו, ועולה **מבנה חדש של ארבעה רבדים בתוך התורה**. **הנקודה המעובדת**, הפעם, **לא רק מסכמת נקודה מהשיעור** – אלא מרכזת את ההתבוננות ומוסיפה לה נופך. **מומלץ**.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

מפגש התורות

בשל הדיבור במשה (תלמיד חכם ש"לחישתו לחישת שרף"). כאשר שבו ישראל ואמרו "חטאנו כי דברנו בהוי' ובך" התפלל עליהם משה וה' הורה לו כיצד להפוך את מקור החולי והמות עצמו למקור של רפואה וחיים. בפסוק נאמר שה' אמר למשה "עשה לך שרף" אך משה רבינו אמר "הקב"ה קוראו נחש" ולכן דרש מדעתו "ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון". ה' הקפיד על כבוד משה, ולכן הזכיר את השרף, ואילו משה הקפיד על כבוד שמים, ולכן הזכיר את הנחש.

בעומק, יש כאן מפגש ובו התכללות יפהפיה של התורות: מוסבר כי ה' אכן אמר למשה 'עשה לך נחש שרף', אך הכתוב קיצר בלשונו והשמיט את המלה נחש – כאשר קצרה נפש העם בדרך גם נפשו של ה' קצרה, כביכול, והוא חפץ למעט בקלון ישראל ולהסתיר את הפגיעה בו. כאן התורה שבכתב בעצמה – לשון הפסוק שאמר ה' למשה – נותרת כתורה שבעל פה ('תורה שבעל פה שבתורה שבכתב'), כבוד ה' 'מסתתר' לטובת כבוד ישראל. כנגד כך, משה רבינו דורש מעצמו את המלה שהסתתרה, ודרשתו שלו, דרשת תורה שבעל פה, נכתבת בפירוש בתורה שבכתב ('תורה שבכתב שבתורה שבעל פה'). משה, המקפיד על כבוד שמים, מעמיק לגלות כי "אין רע יורד מן השמים" וכי בתוך הרע-הגדמה עצמו טמונה רפואתו של הקב"ה (המקדים רפואה ומרפא מר במר), ו'מנחש' כיצד מתגלה הרפואה מינייה וביה בנחש הנחשת.

בהר סיני זכינו בשתי תורות – התורה שבכתב והתורה שבעל פה. התורה שבכתב היא הגילוי האלקי מן השמים, הופעת דבר ה' ומלכותו עלינו בגלוי (עד שגם אומות העולם מכירות בה). לעומתה, התורה שבעל פה עולה מלמטה, מתחדשת ומתגלה מתוך עיונם של חכמי וצדיקי ישראל. "אין כבוד אלא תורה", ובפשטות, התורה שבכתב, "תורה מן השמים" בגלוי, היא כבוד שמים, גילוי מלכות ה', והתורה שבעל פה היא כבודם הגלוי של חכמי התורה, "מאן מלכי? רבנן". כמובן, התורה אחת היא – אין לקצץ בנטיעות ולהפריד בין התורות, ח"ו – אלא שיחוד התורות הוא כמפגש חתן וכלה, יחוד קוב"ה ("ז"א, תורה שבכתב) ושכינתיה (מלכות, תורה שבעל פה). בחסידות הסבירו את הפסוק "על כל כבוד חפה" כי "כבוד חתן" הוא אהבת החתן לכלה ו"כבוד כלה" הוא אהבת הכלה לחתן. התורה שבכתב מגלה את כבוד ה', אך מגמת ה' היא להרבות בכבוד ישראל בכלל ובכבוד חכמי התורה – ובראשם משה רבינו – בפרט. התורה שבעל פה מגלה את כבוד ישראל, העוסקים בה ומחדשים בה, אך מגמת לומדי התורה היא להרבות בכבוד שמים ולמסור הכל להשי"ת.

דוגמה לכך יש בסיפור נחש הנחשת: כאשר דברו העם "באלהים ובמשה" שלח בהם ה' את "הנחשים השרפים" – הנחשים (שם העצם) בשל הדיבור בה' והשרפים (על שם פעולתם)

שיעור

התוועדות ג' תמוז

עלית ההתקשרות

קיצור מהלך השיעור

פרק הפתיחה של התוועדות ג' תמוז השתא עסק ב**מדרגות של התקשרות**: התקשרות לפן הגלוי של הצדיק, הכוללת בעצמה שני רבדים; התקשרות לפן הנסתר של הצדיק – כפי שהוא בינו לבין עצמו – הכוללת גם היא שני רבדים; והתקשרות לפן נעלם לגמרי של הצדיק – כפי שהוא בעיני ה' יתברך. שלשת הממדים הם בעצם **עברי-הוה-עתיד** ביחס להתקשרות לצדיק שאין אנו זוכים לראות אותו כעת מול עינינו – אנו מתקשרים לזכרונות העבר, עמלים להתקשר לנוכחות הנסתרת שלו בזהוה (באותו רובד נסתר שלא שייכת בו הסתלקות) וחותרים למגע עם התגלות העתידית שלו.

התקשרות לצדיק הגלוי

הרמה הראשונה היא התקשרות לצדיק כפי שהוא מתגלה לנו – התקשרות לצדיק כצדיק גלוי.

זו ההתקשרות לדמות של הצדיק בתוך גוף שאנחנו מכירים את הציור שלו. ציור הגוף כולל גם את שלשת הלבושים של הנפש, מחשבה-דבור-מעשה. המעשה והדבור של הצדיק גלויים לנו, וגם המחשבה שלו מתגלה – באופן מסוים – דרך הדבורים והמעשים שלו.

אבל ההתקשרות לצדיק גלוי לא מתייחסת רק לגוף ולבושים שלו, אלא למדות הנפש. מדות הן מדיים, לבושים – לא רק לבושי המחשבה-דבור-מעשה שלו, אלא גם עצם המדות שלו. כך

אנחנו יוצאים מ-ג' תמוז. אף על פי שכבר התפללנו תפלת ערבית, אנחנו עדיין ב-ג' תמוז^א. זהו יום של התקשרות – התקשרות לרבי נשיא דורנו. כמו שרש"י כותב בפרשת השבוע^ב, "הנשיא הוא הכל" – הוא שקול כנגד כל עם ישראל, "ישראל הם משה ומשה הוא ישראל".

נתבונן היום שבהתקשרות לצדיק יש שלש רמות כלליות:

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. התוועדות ג' תמוז תש"פ ח"א כפ"ח.

א כמליצה הידועה שמכיון ש"בקדשים הלילה הולך אחר היום" (חולין פג, א) הרי כך הוא בעניני צדיקים (ובפרט ש"מיתתן של צדיקים מכפרת" כקדשים) – ראה לקו"ש ח"ד עמ' 401 ואילך.

ב רש"י על במדבר כא, כא.

חלק מ"והנגלת לנו ולבנינו".

כל אלה, הִזוּה, הן רמה אחת של התקשרות. באגרת הקדש כזו משמע שהוא לא מדבר על רמה יותר גבוהה – הוא מסביר איך מנציחים זאת ברמה יותר גבוהה אחר ההסתלקות, אבל הכל שם מדבר בצדיק עם ההוראות שלו והמדות הגלויות שלו, "והנגלת לנו ולבנינו". אבל, כפי שנראה, יש עוד שני רבדים יותר גבוהים של התקשרות.

התקשרות לצדיק הנסתר

למעלה מהִזוּה, הצדיק הגלוי שאנחנו מכירים, יש את הִזוּה שלו, "הנסתרת להוי' אלהינו". מה הן "הנסתרת להוי' אלהינו" אצל הצדיק? בעצם, האופן בו הוא יודע את עצמו מול ה' – "ידע איניש בנפשיה". אין הרבה שזוכים להיות קשורים דווקא לצדיק הזה, שהוא הצדיק הנסתר. שאלו את אדמו"ר הזקן איזה סוג צדיק הוא, והוא אמר – 'אוי ואבוי אם הייתי רק צדיק גלוי, רק מה שאתם מכירים'. תמיד אנחנו מדמים זאת לקרחון, שעשרה אחוז רואים על פני השטח, אבל תשעים אחוז בעלמא דאתכסיא, תחת המים, לא רואים בכלל. עיקר הצדיק הוא מה שבכלל לא רואים.

שוב, לא מדובר על הגוף שלו וגם לא על המדות שלו, אלא על השפלות שלו והבטול שלו – על האופן בו הוא יודע את עצמו. "הנגלת", הצדיק הגלוי, היינו איך אני מכיר אותו. תמיד שואלים לגבי הרבי – איך לתאר אותו, מה הוא היה, מי הוא היה? כל אחד בוחר מה שהוא רוצה, מן הקצה אל הקצה. אצל אחד העיקר המעשים הטובים; אצל אחד הלמדנות והגאונות שלו, שהוא גאון עולם – גם הגאונות שלו היא חלק הנגלה שלו. כשהרבי נמצא בד' אמות שלו, בינו לבין עצמו, מתבודד עם עצמו, עם קונו,

מסביר אדמו"ר הזקן בתניא, באגה"ק כזו, שחיי הצדיק הם שלש המדות העיקריות – אהבה, יראה ואמונה. הוא מתחיל מאמונה, המכוונת שם כנגד התפארת, כמו שמסביר רבי לוי"ק, אבא של הרבי בהערותיו על התניא¹. גם המדות הן חלק מההתגלות של הצדיק – החלק הפנימי. כל מי שקשור לצדיק אמור להרגיש את האהבה שלו – כמה שהוא אוהב את כלל ישראל, כמה שהוא אוהב את ה' – ואת היראה שלו. כמו שמספרים על כל הצדיקים הגדולים, כולל הבעל שם טוב, שראו וחוו את היראה שלו, את האהבה שלו, את האמונה שלו.

"והנגלת לנו" – מדות הצדיק והוראותיו

שוב, גם המדות הן חלק מחוית הצדיק הגלוי דווקא. למה? כי הצדיק הגלוי הוא כנגד זה, "והנגלת לנו ולבנינו":

כל מה שהצדיק אומר לנו לעשות, ההוראות שלו – כתוב בחסידות² שעיקר ההתקשרות בפועל הוא קיום הוראות הצדיק, הרבי – הן המלכות שלו, "אמר מלכא עקר טורא", מה שהוא אומר חייב להתקיים בפועל. מי שמרגיש זאת, מי שמתחייב לכך – מרגיש ש'אני פה בשביל לקיים את רצון הרבי כפי שהוא בא לידי ביטוי בדיבור שלו' – שייך למלכות של הרבי. כשאני מרגיש כמה שהוא אוהב אותנו, וכמה שהוא מאמין בה' וירא את ה' – זהו הִזוּה גם

מי שמרגיש זאת,
מי שמתחייב לכך
– מרגיש ש'אני
פה בשביל לקיים
את רצון הרבי כפי
שהוא בא לידי
ביטוי בדיבור שלו'
– שייך למלכות
של הרבי

ג האגרת וביאוריה נלמדו מספר פעמים, וביניהן – שיעורי י"ד"ח חשון תש"נ; ט' כסלו ס"א (כהמשך לשיעור שנמסר בארה"ב בחשון ס"א); שיעורי ה' כסלו ע"ז.

ד דברים כט, כח.

ה אג"ק ח"ג תקנח (האגרת הראשונה אחרי ההסתלקות הרבי הרי"צ), ובכ"ד. ראה גם לוח "היום יום" כ"ד סיון ו'ח' חשון.

ו ע"פ ב"ב ג, ב.

ז וראה גם לשון הרבי באג"ק חכ"א ד'תתט (באגרת מלפני הנשיאות), שם מסביר הרבי שאחרי התקשרות החב"ד בלימוד – "כיון שכונת אומר המאמרים הוא המשכת חב"ד במדות ושינוי המדות על ידן, ה"ז מכריח התקשרות ע"י שוהלכת בדרכיו וע"פ הוראותיו במדות ומחדו"מ".

אמונה בהשגחה פרטית, כפי שהבעש"ט למד אותנו).

"הנסתרות" – 'אין' ו'יש' בדיעת עצמו

היות שהרובד השני, הצדיק נסתה, הוא כנגד אותיות יה של שם הוי', יש כאן פרצוף שלם. כמו שהבחנו ביזה בין היו ליה, גם ביה צריך להבחין בין הי והיה, חכמה ובינה. מה ההבדל? אפשר לשאול שאלה כזו: הרבי בפני עצמו, איך שהוא יודע את עצמו, האם הוא יודע שהוא רבי? נשאל זאת על הקב"ה: כתוב

שבידיעת עצמו הוא יודע את כל הנבראים^ב, יודע את כולם. ידיעת עצמו של ה' היא "הנסתרות להוי' אלהינו" ממש – האם שם הקב"ה יודע שהוא 'גאט'? האם הקב"ה יודע שהוא אלקים? אם אלקים היינו איזה יחס למציאות – שהוא בורא עולם – הוא לא קיים ב"תכלית הידיעה", שגם אצל הקב"ה "תכלית הידיעה שלא נדע", שהוא לא יודע שהוא אלקים בכלל. על זו הדרך

קצת שאלנו – הרבי יודע שהוא רבי? זהו ההבדל בין הי ליה. ביה של "הנסתרות", האמא, הרבי יודע שהוא רבי – לא רק יודע שהוא רבי של חסידים, אלא יודע שהוא רבי בעצם, יש לו רוממות עצמית (כמו שמדברים בחסידות) והוא יודע שהוא רבי גם בלי חסידים. אבל ביה של "הנסתרות להוי' אלהינו" הוא לא יודע גם זאת^ג. כתוב בחסידות שההבדל בין הי ליה הוא בין אין ליש – הי, החכמה, היא אין, והיה, הבינה, היא יש. גם למעלה מעלה קוראים לדרגות אלה אין האמתי ויש האמתי. נחזור לה': בידיעת עצמו – אין שהוא

ידיעת עצמו של ה' היא "הנסתרות להוי' אלהינו" ממש – האם שם הקב"ה יודע שהוא 'גאט'? האם הקב"ה יודע שהוא אלקים? אם אלקים היינו איזה יחס למציאות – שהוא בורא עולם – הוא לא קיים ב"תכלית הידיעה"

עם הקב"ה – איך הוא יודע את עצמו? האם אני יכול להיות קשור לרובד הזה, לאופן בו הוא מכיר את עצמו? זה ודאי משהו לגמרי אחרת מאיך שמכירים אותו – זהו הצדיק הנסתה.

כך הבעש"ט היה צדיק נסתה, ובשבילו לעבור להיות צדיק גלוי היה משבר – היה קריעת ים סוף. יש צדיקים נסתרים שעבורם בלתי אפשרי להפוך להיות צדיק גלוי – הוא יעזוב אותנו, יעזוב את העולם הזה, לפני שיתגלה. בסוף ימיו הבעש"ט חזר להיות צדיק נסתה,

לגמרי, מאה אחוז. הבן שלו, רבי צבי, הרגיש זאת – לכן הוא לא בא להיות לידו. בשבילו אבא לא מסתלק, הוא רק הפך להיות צדיק נסתה – הוא (ר' צבי) הלך לישון^ד. כתוב שלכן לא זכה להיות רבי אחריו – הוא עצמו המשיך להיות צדיק נסתה^ה. הוא קשור לאביו כנסתה, והנסתה לא מת – כמו רשב"י, שלגביו בית המקדש מעולם לא נחרב^ו.

הרובד הזה לא שייך כלל למה שמוסבר באגרת הקדש כזו על "צדיקא דאתפטר" ועל התמודדות עם ההסתלקות – הוא לכתחילה לא מת, הוא נצחי. רק מה? על פי פשט, הוא לא אומר לי מה לעשות – הוא לא מנהיג אותי. אני רוצה צדיק שמנהיג אותי. אנחנו רוצים ושואפים למלכות ישראל – "מלך ביפיו תחזינה עיניך"^ז – ובנסתה אין לו גוף, הוא לא אומר לי מה לעשות (המלכות, התאה, ההוראות שלו), וגם לא מתייחס למציאות במדות שהזכרנו קודם (היו שלו), אהבה, יראה ואמונה (המדות הן התייחסות למציאות – גם האמונה כאן היינו

ב הלכות יסודי התורה פ"ב ה"י.
ג וראה פלה"ר וירא ד"ה "ואשה אחת" סוף פ"ו (ביחס למשה רבינו ועקב אבינו) ש"הוי בתכלית הבטול עד שלא ידעו מעבודתם כלל ולכן ברחו אל נפשם כ' וד"ל".

ח ראה גם שבחי הבעש"ט (מעיינותיך ע"ז) אות רכז.
ט ראה גם מרא דעובדא מערכת הבעש"ט פ"ג אות יג.
י מאמר אדה"ז, הובא בפלח הרמון שמות ז, א.
יא ישעיה לג, יז.

שוב, יש את הצדיק כמו שאנחנו מכירים אותו, יש את הצדיק כמו שהוא מכיר את עצמו – הציור הוא התבודדות אמתית של הצדיק, שמתבודד לגמרי עם קונו – אבל יש את האופן בו הקב"ה בכבודו ובעצמו מכיר אותו. ההתבוננות הזו מזכירה את מאמר רבי עקיבא לרבי שמעון – "דייך שאני ובוראך מכירין כוחך"^{טו}.

נאמר בגוף ראשון: ה' מכיר אותי באופן אחר ממה שאני מכיר את עצמי, גם בהתבודדות הכי פנימית ועצמית שלי. מה ש"ידע איניש בנפשיה" הוא ודאי אחר לגמרי מאיך שהקב"ה מכיר אותי. אין לי בכלל שום השגה איך הקב"ה מכיר ויודע אותי, וכמובן שהכרת ה' רחוקה בכל מדה של מרחק מאיך שה'עולם' תופס את הצדיק. על משה רבינו כתוב "תמנת הוי' יביט"^{טז} – שהוא מביט על המציאות מתוך העינים של הקב"ה, כביכול^{טז}. זו הידיעה איך הקב"ה עצמו יודע את המציאות.

האם אפשר לצייר התקשרות כזו של חסיד לרבי? אנחנו אוהבים לספר^{יז} כי רבי אייזיק אמר 'מבינות' על רוח הקדש של שלשת נשיאי חב"ד בצלם הסתופף, וכאשר רבי הלל סנט בו האם גם לו יש רוח הקדש הוא השיב – רוח הקדש אין לי, אבל 'מבינות' ברוח הקדש יש לי. ה'מבינות' ברוח הקדש של הרבי היא התקשרות לרובד הנסתר שלו, ואולי לא רק לרובד בו הצדיק יודע את עצמו (או לא-יודע את מעלותיו, כנ"ל), אלא גם 'חוש' ו'הארה' באופן בו ה' יודע את מעלתו – משום שלחסידי יש "אובנתא דלבא", הבנה פנימית מתוך אמונתו ברבי, שהיא עוד למעלה מאמונת-ההבנת הרבי בעצמו^{יח}.

מהי מדרגה זו בספירות? אמרנו שהצדיק הגלוי הוא ה"זה והצדיק הנסתר ה"ה –

יודע את עצמו – הוא יודע מהיכולת שלו? יכולת אינה כח – יכולת היא מה שיכול להאיר ויכול גם לא להאיר באותה מדה ממש. כח הוא כבר מציאות שצריכה לצאת לפועל, כבר העלם שישנו במציאות. יכולת היא העלם שאינו במציאות^{יט}. שוב, אותה שאלה – הקב"ה בידיעת עצמו מכיר את היכולות שלו? הוא יודע מה הוא יכול לעשות ומה הוא יכול לא לעשות באותה מדה ממש (היינו העלם העצמי של אור בעצמות המאור)? אם הוא מכיר את היכולת שלו – זוהי עילאה של ידיעת עצמו. אם גם את היכולת שלו הוא לא מכיר, וממילא באמת אי אפשר לקרוא לו שום דבר – לא גאט, לא ה', לא אלקים – זהו האיך האמתית, ה"י של ידיעת עצמו. כמובן, זו לא אמירה שאני גארנישט, אלא פשוט 'איך' שאי אפשר לתאר במלים כלל. לעומת זאת, ה'יש' האמתית הוא מה יש לי.

כך, אם הרבי מכיר שהוא רבי, יודע מה יש לו, מה היכולת שלו – בלי שהוא מיישם זאת עדיין בכלל (היינו שעדיין הוא בתנועה של יכול שלא להאיר) – זהו ה'יש' שלו. אבל יש מדרגה של 'איך', שאי אפשר לתאר בכלל. כל זה הוא הרובד השני של ההתקשרות, התקשרות לצדיק הנסתר. אם אתה מקושר לצדיק הנסתר – אין בכלל הסתלקות.

התקשרות לצדיק בידיעת ה'

אבל יש משהו עוד יותר גבוה, לפחות אצל בן אדם – הצדיק כמו שהקב"ה מכיר אותו.

אבל יש משהו
עוד יותר גבוה,
לפחות אצל בן
אדם – הצדיק
כמו שהקב"ה
מכיר אותו.
ההתבוננות הזו
מזכירה את
מאמר רבי עקיבא
לרבי שמעון –
"דייך שאני ובוראך
מכירין כוחך"

^{טו} ירושלמי סנהדרין פ"א ה"ב.

^{טז} במדבר יב, ח.

^{יז} חנה אריאל שלה (ובכ"ד בכתבי רבי אייזיק מהמיל זצ"ל).

^{יח} ראה פנים אל פנים פ"ב (עמ' נה) ובכ"ד.

^{יט} וראה לקו"ב לר"ה מפאריטש לשער היחוד פ"א (ושם פנים אל פנים הערה כד).

^י ראה המשך תרס"ו ד"ה "כי עמך מקור חיים" עמ' קפא.

לכאורה) – אך יש כאן גם מעלה עצומה שאמרנו כעת, שבבחינה זו הרבי לא מת בכלל, לא נגע ולא פגע.

מהו, אם כן, הרובד הכי עליון – איך שהקב"ה יודע את הצדיק? תחית המתים. זהו הצדיק שלעתיד. מהי תחית המתים? עיקר האמונה הייג^כ – תכלית כל יג עיקרי האמונה של הרמב"ם היא להאמין בתחית המתים. אמרנו שבנסתר הוא בכלל לא מת – אם כן בשביל מה צריך תחית המתים? מה המשמעות שלה בכלל? בתחית המתים יקום לתחיה מישהו שאף אחד לא הכיר, העולם לא הכיר אותו וגם הוא לא הכיר את עצמו

– יקום אותו צדיק כמו שהקב"ה מכיר אותו. מדרגה זו כולה אומרת עתיד – אותו צדיק כפי שהוא עתיד, הרבי לעתיד לבוא. ההתקשרות שלנו לרבי שלנו לעתיד לבוא שייכת למי שזוכה לחוש אפס קצהו מאיך שה' רואה ומכיר אותו. אמרנו שהמדרגה הזו שייכת לקוצו של י ומשם, מ"טלא דנטיף מעתיקא"^{כה} – איך שה' יודע אותי – נמשך "טל תחיה"^{כז}, איך שהצדיק יקום (היינו "טל ילדתיך"^{כח} – טל לשון טליא-ילד – "אני היום ילדתיך"^{כח} מחדש לגמרי, "ילדתיך" בגימטריא דעת, היינו איך שאני יודע אותך).

אף על פי שכתוב שעיקר ההתקשרות לרבי הוא לקיים את ההוראות שלו וללמוד מהמדות שלו – יש חסידים מיוחדים, יחידי סגולה, שהם בעצם בחינת בנים, שגם בחיי חיותו של הרבי קשורים בעיקר לרובד הנסתר שלו

בהתבודדות שלו, שכולו עם ה'. מה יותר גבוה, איך שה' רואה אותי? כתר עליון, קוצו של י, מעל ה"י של שם הוי'.

עבריהוה-עתידי בהתקשרות

אחרי מאה ועשרים של הצדיק בעלמא דין, ההתקשרות לצדיק ברובד הנגלה שלו – כצדיק גלוי – היא עבר. בשביל להתקשר אני נזכר בעבר. העבר גם נמצא כאן – אבל הוא העבר, מה שהיה, מספרים על הצדיק ש"הוא היה...".

מי שזוכה להתקשר לצדיק ברובד הנסתר שלו – ההתקשרות שלו היא בהוה.

כמו שאמרנו, אין שם הסתלקות בכלל – זהו הוה נצחי, "חי וקים", "דוד מלך ישראל חי וקים"^כ, "חי לעד וקים לנצח"^{כא} (בגימטריא ג תמוז כידוע – זה רק כשמתקשרים לרבי כפי שהוא בינו לבינו עצמו). אף על פי שכתוב שעיקר ההתקשרות לרבי הוא לקיים את ההוראות שלו וללמוד מהמדות שלו – יש חסידים מיוחדים, יחידי סגולה, שהם בעצם בחינת בנים (כמו בן הבעש"ט, שהזכרנו קודם), שגם בחיי חיותו של הרבי קשורים בעיקר לרובד הנסתר שלו. חסיד כזה בעצם מקושר לעולם המחשבה הפנימית של הרבי, לא רק לדיבורים שלו (אדרבה, בתוך הדיבורים הוא מרגיש את מקורם – "מאין באת"^{כב}). כמו שכתוב בתניא^{כג}, הבן נמשך ממח האב – הוא עדיין שם. כמו שאמרנו, יתכן שיש בכך גם חסרון – אנחנו רוצים מלכות (ונקשר זאת תיכף לפרשת שבוע, עם החסרון מצדנו

סיכום

אם כן, אפשר להיות קשור לצדיק בעבר, אפשר להיות קשור לצדיק בהוה, ואפשר גם – לפחות להתבונן, לרצות ולהאמין שעיקר

כד פיה"מ לרמב"ם, סוף הקדמת פרק חלק.

כה ע"פ זהר ח"ג קלה, ב.

כו ע"פ שבת פח, ב.

כז תהלים קי, ג.

כח שם ב, ז.

כ ר"ה כה, א.

כא ברכת "ברוך שאמר".

כב אבות פ"ג מ"א.

כג תניא פ"ב.

עצמו בגימטריא ג"פ קומה, רמז לשלש הקומות של הצדיק הגמור שהתבארו כאן (בסוד "ואולך אתכם קוממיות"^ל).

ולסיכום:

קוצו שלי ידיעת הקב"ה את הצדיק	עתידי
י הצדיק אינו יודע שהוא הצדיק	הוה
ה הצדיק יודע שהוא צדיק	הוה
ו מדות הצדיק (אהבה-יראה-אמונה) עבר	
ה הוראות ומעשי הצדיק	עבה.

ההתקשרות הוא – התקשרות לצדיק כפי שיקום לתחיה, הצדיק של העתיד. ג' תמוז, יום של התקשרות, הוא יום להעלות את ההתקשרות שלנו לרמות הגבוהות והפנימיות של ההתקשרות – ולהשתוקק שגם המדרגות הכי גבוהות יוולדו- יופיעו בעולם שלנו.

אפשר לרמוז ש-ג' תמוז מלמד שיש כאן ג בחינות של תמוז, בגימטריא צדיק גמור (שהוא-הוא בגימטריא מלך המשיח^{כט}). תמוז

כט מספר שדובר אודותיו גם בחלק הבא של ההתועדות (שיודפסו א"ה בשבוע הבא).

ל ויקרא כו, יג.

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ שלשה רבדים בהתקשרות לצדיק – התקשרות לצדיק כפי שהוא ידוע לנו, התקשרות לצדיק כפי שהוא ידוע לעצמו והתקשרות לצדיק כפי שהוא ידוע לה'.
- ◆ ההתקשרות לרובד הגלוי של הצדיק היא ב"והנגלת לנו ולבנינו" – בקיום הוראותיו (ה) ובקבלה ממדותיו (ו).
- ◆ ברובד הגלוי של הצדיק שייכת הסתלקות, אך ניתן להתקשר אליו "יתיר מבחיוהי", מכח זכרון העבר – זכרון הצדיק כפי שהיה גלוי לעינינו.
- ◆ ההתקשרות לרובד הנסתר של הצדיק היא ב"הנסתרת להוי' אלהינו" – כפי שהוא יודע את עצמו, עם היכולות הטמונות בו (ה עילאה), וכפי שהוא יודע את עצמו במדרגה שאין לה שום שייכות למציאות.
- ◆ ברובד הנסתר של הצדיק לא שייכת כלל הסתלקות – הוא תמיד נמצא כאן בהוה וניתן להתקשר אליו.
- ◆ הרובד הנעלם של הצדיק הוא ידיעת ה' אותו – ההתקשרות למדרגה זו ההתקשרות לעתיד, לאופן הפלאי בו יוולד-מחדש הצדיק בתחית המתים.

שיעור

התוועדות ג' תמוז – ח"ג

הנחשים השרפים

קיצור מהלך השיעור

בסיום התוועדות ג' תמוז – לתלמידי הישיבה – האריך הרב להתבונן בפרשת הנחשים השרפים, אחרי פתיחה ב**התבוננות קורונה** העולה ממנה. רש"י כותב שמכך ש"הקב"ה קוראו נחש" למד משה לעשותו מנחשת, "לשון נופל על לשון", אך בתורה כתוב "עשה לך שרף!" **פרק א** מעמיק בפירושו ה"פנים יפות" (ועוד), כי כאן רואים שה' **מקפיד על כבודו** של משה ומשה מקפיד על כבודו של ה'. **פרק ב**, הפרק העיקרי, חושף כאן – לאור שיחת הרבי – ממד חדש של התכללות **התורה שבעל פה בתוך התורה שבכתב**. **פרק ג** חותם בהתבוננות ממתיקה בפסוק "כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף".

הנחשים, בה יש ששה פסוקים, הוא "והיה [לשון שמחה]^א אם נשך הנחש [הנחש הידוע, רמז לנחש הקדמוני] את איש והביט אל נחש הנחשת וחי"^ה.

בחיים האלה לחיים נצחיים צריך שפלות (שיחת תזו"מ נ"א, וראה גם לקומ"ת עב). רמזנו בחלק הראשון של ההתוועדות ששפלות היא השער לדיעות עצמך – הצדיק הנסתר שבך. הרמז: **שפלות** היא **יב** פעמים **חיים** (יב הצירופים, כי יש שתי יודין, כמו בשם הוי', ארבע אותיות שבהן שתיים שוות ויש לו יב צירופים) – רמז יפהפה לרעיון של הרבי. שלמות החיים היא **יב** פעמים **חיים**, שעולה **שפלות**. **שפלות חיים** כבר עולה יג פעמים **חיים**, כפולת שם הוי' כמובן. **נצחיים** = ח"פ הוי' (יצחק). אם כן, כל הביטוי – שאומר ששפלות הוא סוד החיים הנצחיים, 'מאמר' המלה **נחש** כאשר הופכים אותה, **שחן**, ראשי תבות **שפלות חיים נצחיים** – עולה **מב** פעמים הוי', 1092, מספר האזכרות בתפלין, בנימטריא 'ומי כעמך **כישראל גוי אחד בארץ**' (שמואל"ב ז, כג).

ד בראשית רבה מב, ג.
ה במדבר פסוק ט.

א. כבוד ה' וכבוד משה

התבוננות לקורונה: מחלה שמביא לרפואה סיפור עיקרי של אתהפכא בתורה^א – אולי הסיפור הכי עיקרי – הוא סיפור הנחשים השרפים. ה' אומר למשה "עשה לך שרף... ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס"^ב – הנס הוא אתהפכא של הנחש^ג. סיום הפרשיה של

נרשם ע"י איתיאל גלעדי מחזרה טלפונית של הרב. לא מוגה. ג' תמוז תש"פ – כפ"ח.

א חלקה הקודם של ההתוועדות – שא"ה יפורסם בשבוע הבא – האריך בנושא ה"אתהפכא".

ב במדבר כא, ח"ט.

ג היפוך המלה **נחש** – היינו תקון ואתהפכא לבחינת הנחש, כמבואר בישיה שנלמד – הוא **שחן**. **חן** ראשי תבות חיים נצחיים (מכוונות המלה חן), ומה היש? לפי שיחת הרבי – כדי לזכות גם

לאבינו שבשמים, ואז בזכותה הכל מתרפא. ה' נותן איזו מחלה סמלית, כהיכי תמצוי, לרפא את כל המחלות. ווארט יפה ואקטואלי ביותר ואקטואלי ביותר.

"הקב"ה קוראו נחש"?

יש שיחה של הרבי על רש"י¹, שמסביר למה משה רבינו עשה את הנחש מנחשת – "הקב"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון". שואל הרבי – את שאלת המפרשים כולם, החל מהרמב"ן – שהקב"ה לא קרא אותו נחש, אלא אמר "עשה לך שרף"! איך רש"י אומר "הקב"ה קוראו נחש"?

הרבי, כדרכו, מתייחס לפירושים קודמים וסותר אותם². הפירוש העיקרי שהרבי דוחה – לא כדרש או רמז, אבל אומר שהוא לא שייך לפשט – מובא אצל רבים מהמפרשים. גם הפנים יפות – רבי פינחס בעל ההפלאה, שאנחנו כבר בהילולא שלו, ד' תמוז – מפרש באותו אופן³ (ולקמן נעמיק עוד בפירושו):

ח לקו"ש ח"ג פרשת חקת שיחה ב.
ט הערה 3.

י בשיחה מצוין לרע"ב ומשכיל לדוד ועוד, וראה עוד לקמן מדברי הפנים יפות ורבינו בח"י.
יא וזה לשונו:

וידבר העם באלהים ובמשה וגו', הנה מ"ש למה העליתנו לשון רבים אין משמעות כ"כ שדיברו במשה כל מקום שנזכר שם אלהים בא בלשון רבים, כמו שפירש"י בכמה מקומות כמו אלהים קרובים אליו, אלהים קדושים אלא שהכתוב מעיד על כוונתם שהיה גם על משה, והיינו כיון שקצו במן שהוא בזכות משה, והרמז בזה כי מספר בלחם הקלוקל הוא כמספר משה.

וענין מ"ש הקב"ה עשה לך שרף וכתוב יעש משה נחש נחשת, כבר כתב בזה הר"מ אלשיך, ויש להמתק הדבר כי הנחש היה בחטא שדברו על ה', ועל אשר דיברו במשה היה עונש בשרפים כמשחז"ל שמקפיד הקב"ה על כבוד הצדיקים יותר מכבודו יתברך, וכמשחז"ל [אבות פ"ב, מ"א] בת"ח שלחישתן לחישת שרף אלא שהם שאלו ממה שימחול על כבודו, וכמ"ש חז"ל [קידושין לב]. כחם שמחל על כבודו כבודו מחול, ואף אי. נימא שמה היה לו דין מלך דאין כבודו מחול, מ"מ לא מצינו בזה עונש שרף כיון שמחל על כבודו, ושאלו ממנו שיתפלל על הנחש שהוא בחטא שדיברו על ה', והשם יתברך הקפיד על כבוד משה ואמר עשה לך שרף ומשה מחל על כבודו בעונותנותו ולא הוצרך לעשות אלא נחש, והרמז לזה כי מה שדיברו נגד משה הוא פגם תורה שבע"פ שנתנה למשה והוא פגם במלכות שמים שהיא נקראת כלת משה, והיא המגינה מבני רשף כמשחז"ל בברכות [ה]. בני רשף יגביהו עוף ואין רשף אלא מזיקין ואין עוף אלא תורה, וכבר כתבנו בזה במקום אחר שרשף הוא מרכבות הטומאה שהוא מספר סם ונוקביה כמנין רשף, וכיון שדיברו

למה כתוב "והיה" לשון שמחה? יש הרבה פירושים (גם באור החיים), אבל יש עוד פירוש מאד יפה⁴, שנוגע אלינו – התבוננות חשובה למה אנחנו יושבים כאן בחוץ במקום בתוך הבית (חוץ מזה שיותר נעים להיות כאן בחוץ...):

כתוב שכל מי שהסתכל כלפי שמיא ושעבד את לבו לאבינו שבשמים התרפא. גם אחד שהיה חולה אנוש במחלה אחרת, בלי קשר לנחשים – משה רבינו עשה את נחש הנחשת וכל מי שהסתכל למעלה התרפא. לכן הנחש הפך להיות סימן רפואה בכלל – הוא ריפא לא רק את נשיכת הנחש אלא את כל המחלות כולן. אבל את מי הוא רפא? רק "והיה אם נשך הנחש את איש" – אם הנחש נשך אותך, אפילו שאינך מסוכן מנשיכה זו, ואתה כן מסוכן ממחלה אחרת, תסתכל אל נחש הנחשת, כלפי שמיא, ותתרפא מכל המחלות.

זו השמחה כאן – שמחה שהנחש בא ונשך אותך, כי בלי המחלה הזאת לא היית מתרפא משאר המחלות שלך.

שוב, למה כתוב "והיה", לשון שמחה, ולא "ויהי", לשון צער? אתה שמח שהנחש נשך אותך – כי בזכות מחלה זו אתה יכול להתרפא מכל המחלות, מאה אחוז. ככה צריכים להתבונן בקורונה – היא זרז להסתכל כלפי שמיא ולבקש רחמי שמים ולשעבד את הלב

1 פרצוף פירושי אור החיים בענין נתבאר בשיעור י"א אלול ע"ט ונדפס ב"נפלאות" שבוע שעבר.

2 משך חכמה עה"פ. וזה לשונו:

משום שהש"ת אמר כל הנשך וראה אותו וחי, לכן אף אם היה חולה מסבה טבעית והיה קרוב למות, אם נשך אותו נחש והביט אל נחש הנחשת היה מתרפא ושב לבוריו, לכן היה שמחה לאיש כזה אם נשך אותו נחש, לכן כתוב והיה בלשון שמחה (אסתר רבה פתיחה יאה), ולא ויהי. ופשוט.

ככה צריכים

להתבונן בקורונה

– היא זרז

להסתכל כלפי

שמיא ולבקש

רחמי שמים

ולשעבד את הלב

לאבינו שבשמים,

ואז בזכותה הכל

מתרפא

נחש ושרף כנגד "באלהים ובמשה"

החטא של העם היה שדברו "באלהים ובמשה"^{יב} – גם "השוו עבד לקונו"^{יג} וגם דברו לשון הרע בשניהם (כמו "ותדבר מרים ואהרן במשה"^{יד}). יש כאן גימטריאות מופלאות, וביניהן – "באלהים ובמשה" עולה אמת, "משה אמת ותורתו אמת"^{טו}, והאמת היא "באלהים ובמשה". כותבים המפרשים שהנחש בא כנגד "באלהים", עונש על כך שדברו כנגד ה', אמרו עליו לשון הרע, ושרף בא כנגד "במשה", שדברו לשון הרע על תלמיד

חכם, והרי תלמידי חכמים "לחישתן לחישת שרף"^{טז}. הפנים יפות כותב – כנראה גימטריא שלו – ש"בלחם הקלקל" שוה משה, וזהו הדבור במשה (שבזכותו ירד המן עליו התלונונו). אפשר להוסיף על דבריו שהתרגום של "הנחשים השרפים" הוא "חווין קלן" ושל "שרף" הוא "קליא" – הקלן-קליא יוצאים דווקא מתוך "הלחם הקלקל"^{יז}, התלונונו על משה.

הקב"ה אמר

"עשה לך שרף"
כי הקפיד על
כבוד משה יותר
מעל כבוד עצמו
– "עשה לך שרף",
אני מקפיד בעיקר
על הפגיעה בך.
אבל משה רבינו
בדיוק ההיפך –
מוחל על כבודו,
אבל לא יכול
למחול על כבוד
שמים

ורמו יפהפה: ידוע^{יח} ש**משה** הוא כפולת **חיה** (יה פעמים **חיה**) וצריך לעלות **מחיה ליחידה**. והנה, כאשר מצרפים אל **אלהים-משה** עוד **נחש-שרף** מקבלים **יחידה ברבוע** (מספר חשוב: "**ורוח אלהים מרחפת על פני המים**"^{יט}, "זה רוחו של מלך המשיח"^כ)! יתר על כן, יש כאן חלוקה מובהקת לשתי דרגות הנבואה, "זה" ו"כה", נבואת שאר הנביאים ונבואת משה, אספקלריא מאירה ואספקלריא שאינה מאירה^{כא}: **נחש-אלהים** עולה זה פעמים **יחידה** ואילו **שרף-משה** עולה **כה** פעמים **יחידה** (תחלת נבואת משה היתה ב"כה" כשאר נביאים רק שבהמשך הוא זכה לנבואת "זה", אצלו התקיים "אני אמרתי אלהים אתם"^{כב}).

כבוד ה' וכבוד משה

בכל אופן, לפי פירושים אלה הקב"ה אמר "עשה לך שרף" כי הקפיד על כבוד משה יותר מעל כבוד עצמו – "עשה לך שרף" (כפי שמפרש רבינו בחיי על הפסוק), אני מקפיד בעיקר על הפגיעה בך, ולכן מדגיש את ה"שרף". אבל משה רבינו בדיוק ההיפך – מוחל על כבודו, אבל לא יכול למחול על כבוד שמים, לכן עושה "נחש נחשת", כנגד הפגיעה "באלהים".

הווארט בפנימיות הוא שה' מקפיד על כבוד משה ומשה מקפיד על כבוד ה'. כמו בקדושת לוי^{כג} על פסח, שמסביר שה' מדבר ביחס

ופגמו בתורה שבעל פה נתנו תוקף למרכבות הטומאה, לכך העונש הוא בשרף שהוא מספר רשף, והנה אחד^{כד} [במ"ר יט, כג] עשה לך שרף שיעשיהו בסס, וענינו שבעשיית הנחש יכווין להשפיל ע"י קדושת התורה שהיא שרף קודש את השרף של מרכבות הטומאה, כמ"ש [ישעיה כד, כא] יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה באדמה, וכן עשה משה נחש נחושת והיתה כוונתו שע"י עשייתו ישפיל את השרף, והנה הרמב"ן ז"ל כתב שענין עשיית הנחש היה נס בתוך נס שדבר המזיק הוא עצמו ירפא ע"ש שהארץ, וכן אחד^{כה} [מכילתא בשלח פט"ו, כ"ה] בחזקיה שאמר ישעיה יקחו דבלת תאנה וימרחו על השחין ויחיי שהוא דבר המזיק להורות כי ה' לבדו הוא המרפא, וכן פירשו מ"ש דהמע"ה [תהילים קז, כ] ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם, פירוש שירפא אותם בדבר המשחית בדרך הטבע, ע"כ יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם שהוא דבר הנפלא המזיק ודבר המשחית ירפא.

יב במדבר כא, ה.

יג במדבר רבה יט, כא (הובא ברש"י עה"פ).

יד במדבר יב, א.

טו תנחומא קרח יא.

טז אבות פ"ב מ"ו.

יז עם הפירוש של קל לשון בעירה, שרפה, אפשר להרחיק

לכת בעוד ענינים – למשל לפרש כך את "נשים דעת קלה", מתאים לקבלה שיש גבורות, אש, בדעתה.

יח ראה ששעשועים יום פרשת וילך.

יט בראשית א, ב.

כ בראשית רבה ב, ד; זהר ח"א קצב, ב.

כא זהר ח"ב פב, ב. וראה סוכה מה, ב.

כב תהלים פב, ו.

כג פרשת בא.

לישראל ואנחנו ביחס לקב"ה, כי כל אחד מדבר על האהוב שלו – ה' קורא לחג חדש האביב חג המצות בגלל מסירות הנפש שלנו ואילו אנחנו קוראים לו חג הפסח בגלל הנס שה' עשה לנו. כאן יש עוד דוגמה כזו, בין ה' למשה.

החזרת המלכות מהמשיח לה'

בחלק הראשון של ההתוועדות¹³ דברנו על היחס בין צדיק גלוי לצדיק נסתה. כאן רואים שה' רוצה שמשה רבינו יהיה צדיק גלוי – זו ההקפדה על כבודו. מהו כבודו של מישהו? הממד הגלוי שלו, הלבוש שלו. כבוד הוא מלבוש¹⁴. משה מוותר על כבודו, מוחל עליו – הוא רוצה להשאיר צדיק נסתה. אם אני פה בכלל, ורק חושב על הקב"ה, אני מעדיף להיות צדיק נסתה, לא צדיק גלוי – כך הוא בכל הצדיקים האמתיים כך. אבל, כמו שאמרנו בחלק הראשון, אנחנו רוצים משיח, שהוא לכאורה ציור של צדיק גלוי, של מלך.

הפסוק אומר "ויהי בישרון מלך"¹⁵ ולא יודעים מה הפירוש – אם הולך על ה'¹⁶ או על משה רבינו¹⁷. לפי מה שלמדנו כעת, באמת כל אחד מפרש אחרת – הקב"ה התכוון ב"ויהי בישרון מלך" למשה ומשה התכוון לקב"ה. המשיח לא רוצה להיות מלך בכלל, לא רוצה להיות משיח – הוא רוצה שה' יהיה מלך, "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי'

אחד ושמו אחד"¹⁸. ידוע שבמדרש¹⁹ יש עשרה מלכים שמלכו מסוף העולם ועד סופו – התשיעי הוא מלך המשיח והעשירי הוא הקב"ה, "אני ראשון ואני אחרון"²⁰. הקב"ה הוא הראשון והקב"ה הוא האחרון, והמשיח הוא רק המעבר, אחד לפני האחרון – כדי למסור לקב"ה את המלוכה, "כי להוי' המלוכה ומשל בגוים"²¹, צריך משיח. מאד חשוב לדעת שמשיח הוא מעבר – בין העולם הזה לבין מלכות ה' צריך מעבר, והמעבר הוא המשיח. אחר כך יש תחית המתים – אלה שני העקרונות האחרונים של הרמב"ם²². בכל אופן, כאן משה רבינו לכתחילה מוותר – אתה המלך! מבחינתו, כל הבעיה היא עם הנחש, לא עם השרף.

ב. התורה שבעל פה שבתורה שבכתב

'עשה לך נחש שרף'

נמשיך לעיקר השיחה: הרבי אומר שהפירוש שהביא יפה, אבל הוא בדרך רמו ודרוש ולא "פשוטו של מקרא". לכן הוא אומר דבר שנשמע מחודש, אבל כאשר מסתכלים במ"מ שם הוא מביא זאת מהתורה תמימה (כבר חידוש, שהוא מקור הפירוש של הרבי). מה פירוש התורה תמימה? שודאי הקב"ה אמר למשה רבינו את המלה נחש – 'עשה לך נחש שרף' – רק שהפסוק קצר את לשונו, כמו בהרבה מקומות בתורה, שכתוב שיש קיצור לשון. פלאי פלאים, אחרי מגוון הראשונים והאחרונים שהרבי שולל את פירושם, אומר שדבריהם דרוש ולא פשט, דווקא את הפירוש הזה הוא אומר כ"פשוטו של מקרא" – שאם רש"י אומר שהקב"ה

¹³ זכריה יד, ט.

¹⁴ ל פרקי דרבי אליעזר פי"א.

¹⁵ לא ישעיה מד, ו.

¹⁶ לב תהלים כב, ט.

¹⁷ לג ראה אמונה ומודעות מאמר "האמונה במעגל השנה" עמ'

קעז.

¹⁸ כד נדפס לעיל.

¹⁹ כה שבת ק"ג, א"ב.

²⁰ כו דברים לג, ה.

²¹ כז כפירוש רש"י.

²² כח כפירוש ראב"ע.

לפי הכלל ש"הוי' צלך" – שהמצב שלנו למטה משפיע למעלה – אם אנחנו במצב של קיצור נפש, כך גם אצל ה'

ישראל^{לה}. "קציר" בארמית הוא גם חולה, אנחנו נעשים חולים – על ידי הכשת הנחשים – מתוך קיצור הנפש. לפי הכלל ש"הוי' צלך"^{טו} – שהמצב שלנו למטה משפיע למעלה^{לז} – אם אנחנו במצב של קיצור נפש, כך גם אצל ה' – אז הוא לא מוציא את הכל, 'קשה לו לדבר', והוא מקצר את הטקסט של התורה. ה' אמר אבל לא היה מספיק רצון או כח שיכתב...

לא הנחש חרפא

ממשיך ושואל הרבי: אם אתה יכול לומר שהקב"ה אמר לו נחש אף על פי שלא כתוב, אולי הקב"ה אמר לו גם נחשת – איך רש"י מחלק, "פליגין דיבורא", ש"נחש" ה' אמר לו והחידוש של משה הוא "נחשת", לשון נופל על לשון?! כאן הרבי מפלפל, לפי רש"י קודם, שכל תכלית נחש הנחשת אינה שהוא עצמו ירפא, ח"ו – הנחש לא ממית ולא מחיה – אלא רק סימן, שיראו את המזיק הזה, הוא המות בכבודו ובעצמו, ואז יסתכלו כלפי מעלה וישעבדו את לבם לאביהם שבשמים, אבינו שבשמים^{לח}, ובכך טמונה הרפואה.

מסביר הרבי שאם נחש אין סגולת רפואה בפני עצמו, ממילא מה ההבדל מאיזה חומר עושים אותו? הנחש מצד עצמו הוא גארנישט – וכשהתחילו להאמין בו היה צריך לכתת אותו

קוראו נחש סימן שכך ה' אמר לו (בכלל, הרבי תמיד מקפיד לפרש דברים כמשמעם בפשטות), אף על פי שמפורש בתורה שה' אמר למשה "עשה לך שרף".

הפירוש קצת מסתמך על הסבר הרמב"ן. יש מי שמפרש שנחש ושרף הם שני מינים, אבל

יוצא מהפרשה – כפי שכותב הרמב"ן (ואחריו רבינו בחיי) – שהם שם העצם ושם התואר של הנחש. כך גם פרש רש"י עצמו, על "הנחשים השרפים", שה' שלח נחשים ששורפים את האדם – שם העצם הוא נחש ושם הפעולה הוא שרף. לכן, אם ה' אמר 'נחש שרף', עם שם העצם ושם הפעולה, אפשר לקצר ולכתוב רק "שרף", על שם הפעולה, ומשה גם יכול לנקוט שהעיקר הוא "נחש", שם העצם.

קיצור לשון מתוך קוצר נפש

שוב, הרבי אומר שאם רש"י כותב "קוראו נחש" סימן שבאמת כך אמר. בכך מתפתח, מתגלה, ממד חדש לגמרי בתורה. אנחנו מכירים הרבה פעמים את התופעה שהפסוק מקצר את לשונו, אבל כאן החידוש שהקיצור, מה שהושמט, בא לידי ביטוי בפסוק הבא – שמשה רבינו תופס את המלה שה' אמר לו, הגם שלא כתובה, ולא את המלה הכתובה בתורה. כל הלימוד יוצא כאן מתוך ההבנה שה' ודאי אמר לו נחש – "הקב"ה קוראו נחש ואני אעשנו של נחשת".

בעומק, החידוש הגדול כאן לגבי קיצור הלשון של הפסוק – אמירת ה' שלא כתובה בתורה – יוצא מתחלת הפרשה, "ויסעו מהר ההר וגו' ותקצר נפש העם בדרך"^{לז}. הכל מתחיל מקיצור נפש של עם ישראל, ורש"י מביא בפירושו כאן גם את הפסוק "ותקצר נפשו בעמל

לה. שופטים, יט.ט.

לו. תהלים קכא, ה.

לז. קדושת לוי פרשת נשא בשם הבעש"ט. הובא בהוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות עח (וש"נ).

לח. "אבינו שבשמים" (ביטוי רוח, גם בתפלות שלנו) שוה "לעיני כל ישראל". פלאו פלאים, כי "נחש נחשת" שוה "בראשית ברא" (כפי שהוזכר גם בשיעור שנדפס ב"נפלאות" שבוע שעבר) – ממש "נעוץ סופן בתחלתן" (ספר יצירה פ"א מ"ז). משה עושה "נחש נחשת", "בראשית ברא", אבל התכלית היא "אבינו שבשמים" – "אשר עשה [תקן] משה – לעיני כל ישראל", תקן את העינים להסתכל כלפי מעלה ותוך כדי לשעבד את הלב לאבינו שבשמים. זהו עיקר התיקון של משה רבינו, תכלית כל התורה כולה.

צורים^{מג} לשוב למול את העם שנית. מספיק סכין, מה משנה ממה? ה' הקפיד – "חרבות צרים". אלה שלש דוגמאות מובהקות שה' מקפיד על החומר, כי הוא חלק מהענין. כאן לא ככה, ה' אמר "עשה לך שרף", ומשה רבינו שמע מפיו 'עשה לך נחש' – בלי חומר. לכן הוא צריך להסיק, להחליט בעצמו, מאיזה חומר לעשות. הוא החליט לפי המדה, הכלל, של לשון נופל על לשון.

שנים מתוך ארבעת ה"עשה לך" נאמרו למשה רבינו – ודאי יש קשר ביניהם – חצוצרות ונחש הנחשת. בחצוצרות רש"י מסביר – שרק אתה משתמש בהם ולא משהו אחר. כאן הוא לא מפרש בפשוטו של מקרא, אבל ברור שצריכה להיות זיקה. [שאלה: אולי חזקיהו דרש כך, שהנחש שייך רק למשה ואחר כך יש לגנוז-לכתתו...]. יתכן. בכל אופן, ברמז הם משלימים: "עשה לך שתי חצוצרות כסף" ועוד "עשה לך שרף" (בהם יש ביחד כה אותיות, רבוע שהוא גם מספר השראה) שוים 3094, המספר הראשון שמתחלק גם ב"יעקב (יז פעמים יעקב) וגם ב"רחל (יג פעמים רחל). מסבירים תמיד ש"שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (הפסוק של יחוד הוי' ואלהים, הוי' אלהינו... אחד") הוא המספר הראשון שמתחלק גם ב"הוי' וגם ב"אלהים – כך כאן יחוד יעקב-רחל, אומר שיש כאן רמז לזיווגם^{מד}.

התכללות תושב"כ ותושבע"פ

זה היה מאמר מוסגר. העיקר כאן הוא

– אלא רק בשביל שנסתכל כלפי שמיא ונשעבד את לבנו לאבינו שבשמים ואז מתרפאים. אם הנחש היה פועל בעצמו – אולי היה חשוב, בשביל הרפואה, מאיזה חומר הוא עשוי (כמו שמדמים לרפואה הומאופטית, בה מאד חשוב החומר). אבל היות שהוא רק סימן בעלמא – לא משנה אם נחשת או מחומר אחר.

לכן הנחשת היא תוספת של משה רבינו. "נחש" ה' אמר לו – אפילו שכתוב רק "שרף" – אבל "ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון" הוא חידוש של משה (ודווקא מה"לשון נופל על לשון" כאן כתוב בחז"ל שרבי מאיר – התנא השני בחשיבותו לרבי עקיבא – היה דורש שמות, "שמא מילתא"^{נט}).

ארבעה "עשה לך"

כתוב בפירוש בירושלמי^מ בהקשר של נחש הנחשת שארבעה דברים ה' אמר "עשה לך" – בשלשה מפורש ממה, ורק כאן לא כתוב. לנח ה' אמר "עשה לך תבת עצי גפר"^{נא} – לא אמר 'עשה לך תבה' ממה שתרצה אלא דווקא מעצי גפר. למשה עצמו ה' אמר – "עשה לך שתי חצוצרות כסף"^{מב}. מה משנה ממה עשויות החצוצרות? ה' הקפיד – "שתי חצוצרות כסף". אצל יהושע בן נון ה' הקפיד – "עשה לך חרבות

אנחנו מכירים

שיש שתי תורות, בכתב ובעל פה. עכשיו נלמד שיש בעצם ארבע מדרגות – תורה שבכתב, שבתורה שבכתב, תורה שבעל פה, שבתורה שבכתב, תורה שבכתב שבעל פה ותורה שבעל פה שבתורה שבעל פה

מג יהושע ה, ב. מד היום משתמשים במלה חצוצרות בתור שם לאברים בגוף האשה – יש שתי שחלות ושתי חצוצרות (בגלל הצורה). לפי זה אולי שרף הוא הרחם (שרף אותיות שפר, כינוי ליסוד אמא). שרף הוא גם כינוי של אכילה – כשאני אוכל משהו אני שורף אותו, אכילה לשון כליה, וכאן היינו "אכלה ומחתה פיה" (משלי ל, כ). ראוי להקדיש שיעור שלם על כל חלקי הרחם (חשוב לדעת עבור הלכות נדה) – תורה שלמה. בספירות הייתי אומר שנצח והוד הן שתי חצוצרות – חצאי צורות (אור תורה בהעלתך קלד). "תריך פלגי גופא" (זהר ח"ג רלו, א; ע"ח שכ"ז פ"א) – והשרף הוא היסוד (בששת צירופי האותיות הללו, שרש שרף הוא כנגד היסוד, כמבואר במ"א – וראה לקמן הערה נז).

לט ראה יומא פג, ב.
מ ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ט.
מא בראשית, י"ד.
מב במדבר, י"ב.

למה משה רבינו

עשה את הנחש
מנחשת? הוא
ניחש. ה' נתן לו
מקום לנחש -
לא אמר לו ממה
לעשות - והוא
ניחש, לשון נחש,
שצריך להיות
מנחשת כי "לשון
נופל על לשון"

רש"י שאלה שתי פעולות שונות - "ישופך" לשון דריסה ו"תשופנו" לשון נשיפה - אבל משתמשים באותה מלה כי "לשון נופל על לשון". רואים שכל הענין של "לשון נופל על לשון" הוא משהו נחשי, קשור לנחשים. נחש הוא ניחוש - גם פשט יפה. למה משה רבינו עשה את הנחש מנחשת? הוא ניחש. ה' נתן לו מקום לנחש - לא אמר לו ממה לעשות - והוא ניחש, לשון נחש, שצריך להיות מנחשת

כי "לשון נופל על לשון"^מ. כנראה "לשון נופל על לשון" הוא השכל של הנחש. מה ששומעים ולא כתוב הוא חוה ("אם כל חי"^מ), מה שכתוב הוא אדם והניחוש הוא הנחש. שלש המדרגות האלה הן אדם-חוה-נחש - "מוסר אביך", "תורת אמך" והשכל הנחשי.

שוב, כשאני קורא את הפסוק בלי פירוש רש"י בכלל נדמה לי שהכל מה' - השרף, הנחש, הנחשת, אבל לפי רש"י אלו שלש מדרגות: ה"שרף" - מה שכתוב, תורה שבכתב עצמה, דברי ה' (תורה שבכתב שבתורה שבכתב). ה"נחש" - לא כתוב אבל נאמר על ידי ה', זו תורה שבכתב (דבר ה') שנותרת בעל פה (תורה שבעל פה שבתורה שבכתב). ה"נחשת" - לא כתוב אבל נאמר על ידי ה' אמנם בתורה שבכתב, אבל לא נאמר על ידי ה' אלא על ידי משה, בדרשה שכבר שייכת לתורה שבעל פה (תורה שבכתב שבתורה שבעל פה - דרשת תושבע"פ שמופיעה כתובה).

אחרי כל המדרגות יש תורה שבעל פה

שהרווחנו מהשיחה מבנה חשוב - כנגד י-ה-ו-ה - בלימוד תורה בכלל (דבר שהרבי לא כותב). בדרך כלל, אנחנו מכירים שיש שתי תורות, בכתב ובעל פה. עכשיו נלמד שיש בעצם ארבע מדרגות, התכללות של "שנים שהם ארבעה" - תורה שבכתב שבתורה שבכתב, תורה שבעל פה שבתורה שבכתב, תורה שבכתב שבתורה שבעל פה ותורה שבעל פה שבתורה שבעל פה:

התורה הכתובה היא התורה שבכתב שבתורה שבכתב - "עשה לך שרף".

התורה שבעל פה שבתורה שבכתב היא המלה "נחש" שלא כתובה בפירוש - משה שמע מפי ה' נחש, כך ה' אמר לו, אף שאנחנו לא רואים את המלה הזו כשפותחים ספר תורה. כך משה שמע - "שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך"^מ, כאן זו "תורת אמך", לפעמים שרש ה-ה עילאה שבשם גבוה משרש ה-י, אבל לא כתוב בפירוש, תורה שבעל פה שבתורה שבכתב.

אחר כך יש עוד מדרגה: אני רואה משהו כתוב בפסוק, אבל הוא לא מפי ה' - זו המסקנה של משה רבינו מדעתו, "אני אעשנו של נחשת", "לשון נופל על לשון". הדרשה של משה מופיעה בתורה שבכתב - חלקה ממנה - אבל מדרגה אחרת לגמרי, ה' לא אמר זאת בפירוש אלא השאיר למשה להחליט מדעתו.

כנראה ש"לשון נופל על לשון" קשור ל-ו, למדות - כנראה "לשון נופל על לשון" זו פעולה של רגש. בכלל, קודם בתורה כתוב "לשון נופל על לשון" דווקא על הנחש בגן עדן מקדם - "הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב"^מ. כותב

מז בתחלה כתוב "ועש משה נחש נחשת" ואחר כך "והיה אם נשך הנחש את איש והביט אל נחש הנחשת" - נשיכת הנחש פעלה אצל האיש את 'החלטת' הנחשת (ניחוש משה) ביה הידיעה. אף על פי שבאמצעות הנחש מסתכל האיש למעלה ומשעבד את לבו לאביו שבשמים, בכל זאת יש כאן כבר שרש פורה ראש ולענה של החשבת הנחש למציאות בפני עצמה ("הנחש"), וממילא יבוא יום, על ידי משיח, "הוא גואל אחרון", שהנחש יתבטל ותשאר רק עבודה "בלתי להוי' לבדו" באמת.

מח שם פסוק כ.

מה שם א, ח.

מו בראשית ג, טו.

שוב, זהו דרוש בפני עצמו – "שתים שהן ארבע" בתורה:
 י תושב"כ שבתושב"כ
 ה "עשה לך שרף" אדם ("מוסר אביך")
 ה תושב"פ שבתושב"כ
 ו "הקב"ה קוראו נחש" חוה ("תורת אמך")
 ו תושב"כ שבתושב"פ
 ה "נחש נחשת" נחש
 ה תושב"פ שבתושב"פ
 כתות נחש הנחשת רמזי נחשים.

כאן יש גימטריא מופלאה, פלאי פלאים: כל המפרשים שואלים איך רש"י יכול לומר את שלש המלים "הקב"ה קוראו נחש" – הרי הקב"ה קוראו שרף! נעשה חשבון שנקרא מספר קדמי (הוספה לכל אות את סכום כל האותיות עד אליה) של המלה **נחש** (ששוה **משיח**) – $נ = 195, ח = 36, ש = 1095$ – סה"כ 1326^{23} . מה הפלא? שחלק הקדמי של **נחש** (התוספת על 358) שוה בדיוק "**הקדוש ברוך הוא קוראו**" (968). כלומר, **נחש** במספר קדמי שוה "**הקדוש ברוך הוא קוראו נחש**"! משהו פלאי ויפהפה, המלה נחש עצמה אומרת זאת – זהו חלק הקדמי, הקדם, של הנחש. השם נחש מכונן מפי עליון.

נוסיף עוד גימטריא מופלאה כאן בכל הסיפור – הגימטריא של כל הפרשה, כל ששת הפסוקים. שני הפסוקים האחרונים מסיימים במלה "וחי" – זהו הסימן, וחי'והי – הפסוק לפני הסוף הוא "וראה אתו וחי" והפסוק האחרון הוא "והביט אל נחש הנחשת וחי". בפסוק האחרון, החותם, יש חי מלים ו-אני

חזקיהו. והנה, הוי' משה משה (שתי מדגות ש"לא פסיק טעמא בגווייהו", בלי הפרש בין שמיעת 'נחש' מפי ה' לניחוש המידי שיש לעשותו מנחשת) עולה משיח משיח, ובצירוף משיח יש כאן חזקה (סוד חזקיהו) של משיח.

נג 1326 הוא משולש 51 (26 פעמים 51), אמונה פעמים אהבה, בגימטריא "שא הוי' פניו אלך וישם לך שלום" (שלום עם עשו, עם הנחש. עשו הוא נחש חי; הערך הממוצע של נחש עשו הוא 367, מספר מאד אקטואלי היום – קורונה, וראה באריכות התועודות ליל פורים שנה זו, נדפסה ב"אביטה" ויקה"פ ש"ז).

נטו – תורה שבעל פה שבתורה שבעל פה – "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה"^{מט}. אפשר לומר שהתורה שבעל פה המוחלטת כאן היא הדרשה ההחלטה של חזקיהו המלך (שראו היה להיות משיח)²⁴ לכתת את נחש הנחשת – הדגש על כך שהנחש אינו ממית ואינו מחיה, אלא רק ההסתכלות כלפי מעלה ושעבוד הלב לאבינו שבשמים, ואם הנחש הופך ל'ממוצע מפסיק' יש לכתת אותו. חזקיהו המלך דרש כי "עשה לך שרף" רומז שבסופו של דבר יש לשרוף אותו עצמו – "הנחשים השרפים" הופכים ל"נחשים השרפים", כאשר כל מזיק מפנה בסופו של שדבר את כח המזיק שבו כלפי עצמו, "פגע בו כיוצא בו"^{נא}, ובטל כליל (והיינו "הוא ישובך ראש [בכיתות הנחש, אחרי שבתחלה] ואתה תשובנו עקב [בשריפת ארס הנחש]", "הלשון

נופל על לשון" ה'נחשי, כנ"ל). נמצא, אם כן, ש"נעוץ סופן בתחלתן" – התורה שבעל פה שבתורה שבעל פה (המלכות, חכמה תתאה) של דרשת חזקיהו המלך נעוצה כאן בתורה שבכתב שבתורה שבכתב (חכמה עילאה של ה'), לשון הפסוק "עשה לך שרף"²⁵.

מט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

נ סנהדרין צד, א. נמצא שיש בחזקיהו ניצוץ של "הוא גואל אחרון", ובכך הוא מעלה את משה מדרגת החיה לדרגת היחידה (כמבואר בכ"ד), והרמז: חזקיהו (בגימטריא קול, רמז לקלית הנחש, "והאלהים יענו בקול" בהסכמה לכתות הנחש) מעלה את משה מכפולת חיה (יה פעמים חיה) לכפולת יחידה (יג פעמים יחידה, מספר ההשראה ה'16) – עליה מדבקות הבורא (מדרגת החיה) בעשית נחש הנחשת למסירות נפש של "אין עוד מלבדו" (מדרגת היחידה) בכתות נחש הנחשת.

נא שבת קכא, ב. ראה תניא פל"א.

נב סך הכל יש כאן ארבע דרגות – אמירת ה' המפורשת בתורה, שמיעת משה את דבר ה' (זהו מאמר ה'), אך הוא מתייחס רק למשה ששמע הבין אותו), ניחוש-דרשת משה (לשון נופל על לשון) ופעולת משיח ("הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון") על ידי

הנחש אינו ממית

ואינו מחיה, אלא רק ההסתכלות כלפי מעלה ושעבוד הלב לאבינו שבשמים, ואם הנחש הופך ל'ממוצע מפסיק' יש לכתת אותו

על ידי דברי תורה, שהם "עוף", יבדלו ממנו בני רשף. "ובני רשף יגביהו"

לשון" ואומר שיש להתבונן כאן בצירופים השונים¹³. ה"פנים יפות" מסביד שהשרף בא מפני שדברו במשה – כנ"ל – ובכך בעצם פגמו בתורה שבעל פה

(שמקבלת כאן עומק חדש, כנ"ל באריכות), שהיא המגינה מפני "בני רשף". נוסיף על דבריו ששרף אותיות שפר¹⁴, ומפורש¹⁵ ש"שפר" – "הנתן אמרי שפר"¹⁶ – שייך לתורה שבעל פה, בחינת משה רבינו (וכפי שראינו, דווקא הדרשות ה'נחשיות' של משה – דרשות התורה שבעל פה שנזכרו שבתורה שבכתב – מצילות מן הנחשים השרפים).

מאד מענין, כמה שרבי פינחס בעל ההפלאה הוא גאון עולם – הוא מאד אוהב גימטריאות ורמזים, הפנים יפות מלא מהן. כאן מקשר את השרף של משה רבינו ל"ובני רשף יגביהו עוף". החלק הראשון של הפסוק, "אדם לעמל יולד", יותר מוכר והחלק השני פחות. מענין שחז"ל דורשים כל חלק בנפרד. במקור שדורשים את החלק הראשון לא מזכירים את החלק השני, ובמקום שדורשים את החלק השני – בתחלת ברכות – לא מקשרים לחלק הראשון.

"בני רשף יגביהו עוף" – כונת קריאת שמע

נתחיל מדרשת חז"ל לפסוק: רבי יצחק דורש שמי שרוצה שהמזיקים יהיו בדלים הימנו יקרא קריאת שמע על המטה – מתאים לזמן שאנחנו יושבים בו. "כל הקורא קריאת שמע על מטתו מזיקין בדלין הימנו שנאמר 'ובני רשף יגביהו עוף'¹⁷". "בני רשף" אלו המזיקים ו"עוף" היינו התורה (שנאמר "התעיף עיניך בו ואיננו"¹⁸),

13 במקום אחר מוסברים ששת הצירופים כמקבילים לשם המדות, ובקצור: פרש (לשון פירוש וביאור באר היטב) – חסד; רשף – גבורה; שפר – תפארת; פשר – נצח; רפש – הוד; שרף – יסוד.

14 קהלת יעקב ערך זית סעיף ג.

15 נט בראשית מט, כא.

16 ס ברכות ה, א.

17 סא משלי כג, ה.

אותיות – "חי אני נאם ה"¹⁹. זהו סימן הפסוק האחרון. והנה, הגימטריא של הכל היא 24576. אם נחלק בשש – ממוצע כל פסוק – עולה 4096, 64 ברבוע,

2 בחזקת 6. כלומר, ממוצע כל הפסוקים הוא 2 בחזקת 12, 64 ברבוע (אדם-חיה ברבוע, סוד הזיווג, "והאדם ידע את חוה אשתו"). אם אני מחלק את הכל ב-24, "וחי", יוצא לב ברבוע (1024, אותיות קריאת שמע כ') פעמים "וחי". שוב, צריך שכל אחד יבדוק בעצמו, ויעשה את החשבון כמה פעמים – להיות בטוח שנכון. זו פרשת הנחשים – כמה דברים ורמזים על הנחש.

ג. "כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף" "אמרי שפר" – הצלה מ"שרף" ו"בני רשף"

אחרון אחרון חביב – נסיים בפסוק שהוא התבוננות בכל הילולא של צדיק, "והחי יתן אל לבו"²⁰ (שייך לחותם פרשת הנחשים – "וחי"): הפסוק באיוב אומר "כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף"²¹.

למה אני מביא את הפסוק? כי בעל ההילולא של היום – בעל ההפלאה, הפנים יפות – מביא את הפסוק ואומר שהשרף הוא הרשף של "ובני רשף יגביהו עוף", אותן אותיות. בכלל, אנחנו תמיד מזכירים ששלש האותיות פ-ר-ש הן אחד משבע השלישיות בלשון הקדש שלכל אחד מצירופיהן הוא בעל משמעות, שרש בלשון המקרא (על שם תופעה זו כתב רבי אברהם אבולעפיא את ספרו "אמרי שפר" על חכמת הצירוף) – מצטרף יפה לענין "לשון נופל על

נד "חי אני" ברבוע פרטי = 2765 = 35, יהודי, פעמים 79, "חי אני", ואילו במשולש פרטי הוא עולה 1422 = חי פעמים "חי אני"!

נה קהלת ז, ב.

נו איוב ה, ז.

פתאום נכבה, כמו "בני רשף יגביהו עוף", עולה ומאיר ונגמה, כהרף עין.

הכי מענין פירוש רש"י, שבתנ"ך מפרש בצורה אחרת לגמרי, גם את תחלת הפסוק וגם את סוף הפסוק. קודם כל, הסוף, הוא אומר ש"ובני רשף יגביהו עוף" היינו מלאכים טובים, לא מלאכים מזיקים בכלל, וכולם ברוחניות – "יגביהו עוף" – בלי אחיזה בגשמיות, עפים בשמים ואין להם יצר הרע (המוריד את היצור למטה). הם מסודרים, בסדר גמור. אבל "אדם לעמל יולד" – גם פירוש פלאי, לא כמו חז"ל – "עמל" היינו פורענות מפני עמל עבירה, פשע. "אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"^{טז}, כולם חוטאים, כולם מתחייבים עונש על החטאים שלהם וכולם מקבלים את עונשם בחייהם. קבלת הפורענות, העונש, על העבירות – שכאילו בהכרח שאדם יחטא ויתחייב עונש – היינו "אדם לעמל יולד", אדם נולד בשביל לקבל עונש, אדם נולד בשביל יסורים. פירוש מופלא של רש"י.

"אדם לעמל יולד" – אבל "בני רשף", המלאכים, "יגביהו עוף", הם עפים בכיף. הם נבראו רק בשביל כיף חיים. יש שני סוגי יצורים, אלה שנבראו בשביל לקבל עונש, מכות, ואלה שנבראו בשביל כיף. זהו פירוש רש"י על הפסוק שלנו – "כי אדם לעמל יולד ובני רשף יגביהו עוף".

ארבע מדרגות עמל

איך חז"ל מפרשים את החלק הראשון? יותר מוכה, ויש בענין שיחה ידועה של הרב^{טז}. חז"ל דנים אם "לעמל" היינו "עמל מלאכה", "עמל שיחה" או "עמל תורה"^{טז} – והמסקנה שאדם נולד ל"עמל תורה", לעבוד קשה בתורה. נוגע לבני הישיבה – לכן אנחנו חותמים בכך. הרבי אומר ש"כל תורה שאין עמה מלאכה

אם סוגרים את העינים התורה משתכחת, פלא שמכך לומדים ש"עוף" היינו תורה, כמו שהעיר המהרש"א) – כאן התורה היא קריאת שמע. על ידי דברי תורה, שהם "עוף", יבדלו ממנו בני רשף. "ובני רשף יגביהו" – יסלקו – ה"עוף". בני רשף גם בשמים, אבל ה"עוף" יעיף אותם. קריאת שמע על המטה היא "עוף" – מאד חשוב לדעת, כשעכשיו הולכים לקרוא קריאת שמע על המטה, שקוראים לה "עוף", "עוף מכאן!". עוף הוא גם עוף, המפרשים אומרים שעוף בגימטריא יוסף – שייך ל"עוד יוסף חי"^{טז} ("עוד יוסף" נוטריקון עוף, "עוד יוסף" אותיות עוף יסוד). קריאת שמע היא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^{טז} – הוי' פעמים גדול. קוראים לפסוק עוף, עוד יוסף, ו פעמים הוי' – כשנצרך ל"שמע וגו'" נקבל מט (ז ברבוע) פעמים הוי', ז פעמים יעקב. מצטרף מאד יפה. זו כוונה של קריאת שמע על המטה.

"אדם לעמל"

יולד" – אבל "בני רשף", המלאכים, "יגביהו עוף", הם עפים בכיף. הם נבראו רק בשביל כיף חיים. יש שני סוגי יצורים – אלה שנבראו בשביל לקבל עונש, מכות, ואלה שנבראו בשביל כיף

האדם נולד לסכול

הפשטנים אומרים^{טז} שבני רשף בכלל אינם מזיקים – אלה ניצוצות שעפים מגוף בועה, כמו "רשפיה רשפי אש שלהבת יה"^{טז}. בני הרשף יגביהו עוף – מגביהים לשמים ומיד כבים. איך מקשרים להתחלת הפסוק? זהו הפשט – "אדם לעמל יולד", עובד מאד קשה בחיים, ובסוף הוא

טז בראשית מה, כו.

טז דברים ו, ד.

טז ראה רלב"ג ומצודות.

טז שה"ש ח, ו.

טז קהלת ז, כ.

טז לקו"ש חט"ו לך שיחה ד.

טז סנהדרין צט, ב.

גם העונש הוא

מתוק. גם בעונש יש תורה ותפלה ומצוות, עד כדי שהוא גם מתהפך – היה נדמה שזה עונש, אבל בסוף אני רואה שזה שכר, שכר טוב על העבירות, בפרט כשאני עושה תשובה מאהבה וכל העבירות הופכות לזכויות

מצוות שמרתי^{נח}; פירוש רש"י, פשוטו של מקרא, הוא המלכות – שאדם נברא בטבע לחטוא וחיוב לקבל את שלו – "דינא דמלכותא דינא"^ט.

אם המלכות קשורה ליהו שמעליה היא מתמתקת לגמרי. מה הכוונה? שגם העונש הוא מתוק. גם בעונש יש תורה ותפלה ומצוות, עד כדי שהוא גם מתהפך – היה נדמה שזה עונש, אבל בסוף אני רואה שזה שכר, שכר טוב על העבירות, בפרט כשאני עושה תשובה מאהבה וכל העבירות הופכות לזכויות. גם עונש הוא "גם זו לטובה" ממש (וכידוע ש"גם זו

לטובה" עולה גיהנם) – מה שכתוב השבוע ב"נפלאות" – זו המתקה של פירוש רש"י כאשר הוא מחובר אל הלמעלה ממנו. דוגמה יפה שכאשר לוקחים משהו שלכאורה הכי לא טוב, ומחברים לטוב ("המחובר לטהור טהור"^ז) – ודווקא צריך שלשה פירושים טובים, כמו סולם שעולה, לא די בתורה אלא צריך תורה-תפלה-מצוות, ואז עמל לפי רש"י. אז יש לי י-ה-ו-ה והכל טוב – "טוב הוי' לכל"^{פא}. ולסיכום:

י עמל תורה
ה עמל שיחה
ו עמל מלאכה
ה פורעות על עבירות

עוד רמז שכבר הזכרנו פעם^{בג}, מלה אחרונה לתלמידים, הבן יהוידע^ג כותב ש"לעמל" –

סופה בטלה וגוררת עון^{סט} אין הכוונה מלאכת כפים, אלא מצוות מעשיות שהן מלאכה. "עמל שיחה" היינו "ויצא יצחק לשוח בשדה"^{טו}, תקן תפלת מנחה^{טז} – לשפוך שיח לפני אבינו שבשמים. אם כן, תורה-שיחה-מלאכה היינו תורה-תפלה-מצוות.

עד כאן ידעתי שיש שלשה פירושים שאדם נולד לעמל. ג' תמוז הוא יום שצריך לחשוב בשביל מה נולדתי – בשביל מה הרבי נולד ובשביל מה אני נולדתי, מה אני עושה כאן. עד היום ידעתי שיש שלשה פירושים ל"אדם לעמל יולד" – מלאכה,

שיחה ותורה. כעת אני יודע שיש עוד פירוש של רש"י – עמל כפשוטו^{טז}, נולדתי בשביל לקבל מכות... ר"ל.

אני לא רוצה את פירוש רש"י כפירוש מבודד, אבל בשביל פרצוף – שממתיק אותו לגמרי – הוא מצוין. יש לי פה י-ה-ו-ה: תורה – מסקנת הגמרא – היא ה-י של שם הוי'; שיחה היינו "עבודה שבלב זו תפלה"^{טז}, "בינה לבא"^{טז}, תפלה חב-דית, התבוננות – "אני בינה לי גבורה"^{טז}, ה עילאה שבשם, "ועבד הלוי הוא"^{טז}, אמא^{טז}. הלוי נולד לעמל שיחה; עמל מלאכה היינו תריג מצוות – פרצוף ז"א, התפארת, יעקב ש"עם לבן גרתי' ותריג

סט אבות פ"ב מ"ב.

ע בראשית כד, טג.

עא ברכות כו, ב.

עב עמל מלאכה: שיחה תורה משלמים ל'1170 = אדם פעמים הוי', 'כי אדם לעמל יולד'!

עג תענית ב, א.

עד הקדמת תקנו"ז יז, א ("פתח אליהו").

עה משלי ח, יד.

עו במדבר יח, כג.

עז ראה זר ח"א קנד, ב.

עח רש"י על בראשית לב, ה.

עט ב"ק קג, א.

פ כלים פ"ב מ"ב.

פא תהלים קמה, ט.

פב סעודת ר"ח תמוז ע"ז.

פג סנהדרין צט, ב.

מלא דעת¹⁹ (ובאותיות דרבי עקיבא – **”לב מלא דעת”**) – הכל **למד** ושאר האותיות עולות 700. כל הביטוי הוא 774 (ט”פ **אלהים**) – ראש-תוך-סוף 74 והשאר יוצא 700. שנוכה ללמוד על מנת ללמד, להפיץ את תורת החסידות בעולם, מתוך כף – דווקא לפי פירוש רש”י, “ובני רשף יגביהו עוף”, שנגביה עוף.

19 פלקט וחוברת “אמת למד פיך”.

שלמסקנה הוא עמל תורה – הוא ראשי תבות **”לומד על מנת ללמד”**²⁰. רמז מאד יפה. זו התכלית, שכולם ילמדו על מנת ללמד אחרים – להיות טופח על מנת להטפח, “יפוצו מעינתין חוצה”²¹. ב”לומד על מנת ללמד” יש יג אותיות – ראש-תוך-סוף **’למד!’**. כמו **”למד** אומרת **’לבך**

20 ד אבות פ”ד מ”ה; פ”א מ”ו.

21 פה משלי ה, טז.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ◆ ה'קורונה' היא מחלה קלה-יחסית שמעוררת את האדם להפנות ולשעבד את הלב לאבינו שבשמים ובכך גורמת לרפואה מכל המחלות – גם הקשות יותר.
- ◆ התלונה על ה”לחם הקלקל” מביאה נחשים השורפים-קולים בארסם.
- ◆ ה' מקפיד על כבוד הצדיקים וחפץ שהצדיק יהיה צדיק גלוי ומלך. הצדיקים רוצים להשאר צדיקים נסתרים ולהעניק את המלוכה לה' בגלוי.
- ◆ מלך המשיח הוא הממוצע בין עולם הזה, בו מלכות ה' נסתרת, לבין “והיה הוי' למלך” בעולם הבא.
- ◆ בין התורה שבכתב כפשוטה לתורה שבעל פה כפשוטה יש רובד של תורה שבעל פה שבתורה שבכתב – דברים שה' אמר למשה, אך לא מופיעים בפירוש בכתוב – ורובד של תורה שבכתב שבתורה שבעל פה, דרשות של משה שנכנסו למקרא.
- ◆ הניחוש של לשון נופל על לשון הוא שכל נחש-ירגשי – ממד של דרשה שלמטה מ”מוסר אביך” ו”תורת אמך”, שני הממדים שנוכללים בתורה שבכתב.
- ◆ התורה שבעל פה – “אמרי שפר” – היא המצילה מהשרף ומהמזיקים (“בני רשף”).
- ◆ המלאכים נבראו לעוף בהנאה, אך “אדם לעמל יולד” – לעמל העונש על חטאיו ההכרחיים.
- ◆ כשזוכים ל”עמל תורה”, “עמל שיחה” (תפלה) ו”עמל מלאכה” (מצוות) גם העמל-העונש נמתק ומתגלה כשכר טוב על הזדונוט שנהפכו לזכויות.

רוח הטומאה של בלק ומואב

בת צור, שהוא הוא בלק^ה שהסכים להפקיר את בתו בשנאתו לישראל (מה שאין כן שאר בני מדין, שידעו שישראל מסוכנים להם, לא אבו להפקיד את בנותיהם).

שלשת הפעלים כאן – "וירא... ויגר... ויקץ" – מכוונים כנגד העולמות התחתונים בי"ע: "וירא בלק" בכישוף המכחיש פמליא של מעלה^ה שייך ל"אף עשיתיו"^ו; "ויגר מואב" הינו רגש פחד טבעי השייך לעולם היצירה, עולם הרגש; "ויקץ מואב" הוא כבר פחד על-טבעי השייך לעולם הבריאה, בו עתיד להתקיים "קץ שם לחשך"^ז (רבקה אמרו "קצתי בחי" מפני בנות חת"^ח, פחד השייך לעולם הבריאה, למטה מה"פחד יצחק" של בעלה, קץ-חי בעולם האצילות). ממוצע שלשת הפעלים – **וירא ויגר ויקץ** – הוא **רוח** (שהוא גם ממוצע השמות **צור-בלק**), רוח הטומאה השורה (בעולמות התחתונים) על כל מעשי בלעם ובלק ומטמאת את ישראל במעשה פעור.

האזה"ח מסביר כי הפרשה פותחת בשלשה תנאים שחברו למלחמת מדין ומואב בישראל: "וירא בלק בן צפור" – בלק בן צפור, מנסיכי מדין^א, ראה בכשפיו בצפור ששמה "ידוע"^ב את מה שעשה ישראל לאמורי ואת מה שהוא עתיד לעשות למדין (אך לא למואב); "ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא" – החשש הטבעי של מואב מפני העם הרב (שניתן היה להתגבר עליו על ידי גיוס שותפים נוספים למלחמה); "ויקץ מואב מפני בני ישראל" – חשש מואב מפני ההצלחה העל-טבעית של בני ישראל. שלשת התנאים גרמו למואב ולמדין – האויבים בדרך כלל – לשתף פעולה^ג (כאשר בלק המדייני נדחף על ידי ראית העתיד של אבדן מדין ובני מואב מונעים מפחדיהם), כאשר בני מואב ממנים עליהם נסיך מבני מדין (ביניהם גדל משה^ד) הבקי בכשפים^ה. ידיעת המואבים – מפי בלק ובלעם – כי עד אחרית הימים הם בטוחים מישראל^ו גרמה להם להפקיר את בנותיהם בעצת בלעם, כשאליהם מצטרפת מדיינית אחת בלבד, זובי

ה במדבר רבה כ, ז (ובכ"ד).
ו סנהדרין סז, ב.
ז ישעיה מג, ז.
ח איוב כח, ג.
ט בראשית כז, מו.
י שם לא, מב.

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעד, י"ב אייר תש"פ.
א במדבר רבה כ, ד.
ב זהר ח"ג קפד, ב.
ג ראה גם במדבר רבה כ, יח.
ד במדבר כד, יד.

ברכה בטהרתה

ממוצע כל תבה, "כי ברוך הוא". ממשיך השפ"א שנאמר "כי רגע באפו חיים ברצונו"^א – רגע הזעם (בו אוחו בלעם^ב) הוא מקרה תחת הזמן, ששרשו רגע, ולישראל (עליהם) אמר בלעם "ותרועת מלך בו"^ג אחיזה ברצון ה' שלמעלה מהזמן וכולו חיים (משרש עץ החיים, כנ"ל). הרצון שלמעלה מהזמן מתגלה בשבת, כפי שמציינים בקידוש "ורצה בנו" (רמז לצורה בלי חומר, ורק בחומר אוחו האף), ומתגלה בראיית ה' בשלשת הרגלים (כפי שנרמזו לבלעם "אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלשה רגלים"^ד). אכן, בכח ישראל להמשיך את הרצון שדוחה את הזעם (רז אהרן בעצירת המגפה^ה) גם בתוך הזמן ולהמתיק כך את ה"רגע באפו" – להמשיך ברגע־זמן את ה"שע נהורין ולחולל המתקה מיניה וביה, "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע"^ו (כאשר בכח "ועמך כלם צדיקים"^ז להפוך ב"אור [הגנוז] זָרַע לצדיק"^ח את ה"עת צרה" ל"צרה" ו"רצה" – של שבת קדש – כנודע ממורנו הבעש"ט^ט).

על דברי ה' לבלעם – "לא תאר את העם כי ברוך הוא"^א – מסביר השפ"א^ב שעם ישראל עצמם הם הברכה (כמאמר ה' לאברהם "והיה ברכה"^ג) בהיותם מחוברים לתורה, שהיא "עץ החיים" ו"אור הגנוז" (שנגנו לפני החטא והתערבות הרע) בהם אין תערובת רע, ואילו כח בלעם לקלל הוא מאחזתו באותו רע שנתערב בכל מציאות מאז חטא "עץ הדעת טוב ורע"^ד. לאור זה זוכים גם בשבת, עליה נדרש^ה "ברכת הוי' היא תעשיר ולא יוסף עצב עמה".

ובדרך רמז: "כי ברוך הוא" עולה עד (היפוך רע), סוד "אני ישנה ולבי עד"^ו האמור בישראל, העולה י"פ זך^ז ("חזקה" של ג פעמים ג פעמים ג) – בגימטריא ו צירופי אדם – רמז שישראל (הקרויים "אדם"^ח) נידונים תמיד לכף זכות והטוב שלהם זך ונקי מכל רע ("ברכת הוי' ועוד "עצב" – ר"ת ב"ע, כאשר "אף עשיתיו" מפסיק בין "ברכת הוי'" ל"עצב" – עולה ג"פ,

נערך מרשימת הרב ע"י אותיאל גלעדי. י' אייר תש"פ.

א במדבר כב, יב.

ב תרס"ג.

ג בראשית יב, ב.

ד שם ב, ט.

ה ירושלמי ברכות פ"ב ה"ז; מו"ק פ"ג ה"ה. בראשית רבה יא, א.

ו משלי י, כב.

ז שיר השירים ה, ב.

ח בחלוקה מובהקת כאשר רק הר"ת עולים זך וכל השאר עולה

ט"פ זך – 243, 3 בחזקת 5, אבנם, לו נאמר "והיה ברכה" – ח"פ זך באמצעי תיבות ועוד זך בס"ת.

ט בבא מציעא קיד, ב.

י ישעיה מג, ז.

יא תהלים לו, ו.

יב ראה סנהדרין קה, ב.

יג במדבר כג, כא.

יד במדב"ר כ, יג; תנחומא בלק ט.

טו ראה רש"י במדבר יז, יא.

טז ע"פ ירמיה לו, ז.

יז ישעיה ס, כא.

יח תהלים צד, יא.

יט ראה חספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אותיות ג ו"ט, וש"נ.

מעין גנים

נקודה חסידית | פרשת בלק

כוכב מיעקב

שלנו – ומכאן שכל יהודי נקרא כוכב! שלשת הפירושים קשורים זה לזה: דוד ומשיח ודאי קשורים, והמשיח עצמו נקרא דוד, אך גם בכל יהודי יש ניצוץ משיח¹. הסימן: משיח יהודי דוד ראשי תבות **מיד**, משיח יבוא "תיכך ומיד ממש"².

יהודי כוכב

בכללות, הקב"ה נמשל לשמש, וכל ישראל נמשלו ללבנה (המקבלת אורה מהשמש)³, אך כל יהודי בפני עצמו הוא כוכב הדרך בשמים. "אין לך אדם שאין לו שעה"⁴, לכל אחד יש שעה לדרך, שעה להופיע בהסטוריה, שעה של הופעה משיחית בחייו.

באנגלית (ובשפות נוספות) 'כוכב' הוא גיבור, כמו כוכבים בסרטי קולנוע. הכוכבים של הסרט הם היהודים. יש עוד שחקנים, הלא־יהודים, אבל הכוכבים הם היהודים. כל יהודי הוא כוכב עם כח משיח שיופיע בשעה שלו.

ובדרך רמז: ידוע ש**כוכב** הוא **כוכב** הוא **כו**, שם הוי' ברוך הוא, ו**כב** הוא עשרים ושתים

בדברי בלעם האחרונים, על "אחרית הימים", הוא אומר "אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֵתָה אֲשַׁנְרְנוּ וְלֹא קָרוֹב דְּרֹךְ כּוֹכַב מֵיַעֲקֹב וְקִם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל וּמַחֵץ פְּאֵתָי מוֹאֵב וְקִרְקַר כֹּל בְּנֵי שֵׁת"⁵. מיהו ומהו ה"כוכב"? הרמב"ם כותב "דרך כוכב מיעקב" זה דוד, 'וקם שבט מִיִּשְׂרָאֵל' זה מלך המשיח. 'ומחץ פאתי מואב' זה דוד... 'וקרקר כל בני שת' זה המלך המשיח"⁶ – אם כן ה"כוכב" הוא דוד. אמנם מהמדרשים⁷ עולה ש"כוכב" הוא מלך המשיח (דהיינו שכל הפסוק מדבר על המשיח), ולכן רבי עקיבא דרש את "דרך כוכב מיעקב" על בר כוכבא (כמו שיתבאר).

הונה בגמרא כתוב⁸ שגוי אחד אמר לרבי ישמעאל שראה בחלומו שהוא בלע כוכב. אמר לו רבי ישמעאל: הרגת יהודי (ולבסוף הגוי הודה בכך)! ובירושלמי כתוב שרבי ישמעאל למד זאת מהפסוק "דרך כוכב מיעקב"⁹. לכאורה היה אפשר להביא פסוקים מפורשים שישראל נמשלו לכוכבים, כמו שנאמר לאברהם אבינו "הבט נא השמימה וספר הכוכבים... כה יהיה זרעך"¹⁰, ובכל זאת מביאים ראייה דוקא מהפסוק

1 ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד.

2 מאור עינים פרשת פינחס.

3 על דרך דברי הרבי שדרש את ראשי תבות של שלשת הדורות האחרונים בחב"ד: מנחם מענדל, יוסף יצחק, דובער (הרבי הרש"ב) – ר"ת **מיד**.

4 תהלים פד, יב "כי שמש ומגן ה' אלהים".

5 וראה בגמרא ברכות שם שאותו מין ראה בחלום שנשק את הלבנה, ואמר לו רבי ישמעאל שהוא בא על אשת ישראל.

6 אבות פ"ד מ"ג.

נערך ע"י יוסף פלאי מהקלטת שידור ד' אייר תשע"א.

א במדבר כד, יז.

ב הלכות מלכים פ"א ה"א.

ג ירושלמי תענית פ"ד ה"ח. איכה רבה ב, ד. וכן נראה מדברים רבה א, כ.

ד ברכות נו, ב.

ה ירושלמי מעשר שני פ"ד ה"ו. ראה תורה תמימה אצלנו.

ו בראשית טו, ה.

יבא"י¹. וכך מביא הרמב"ם בהלכות מלכים¹ שרבי עקיבא חשב שבר כוכבא הוא המשיח "עד שנהרג בעוונות" והתברר שאינו. כל יהודי הוא כוכב ויש בו ניצוץ משיח, ורבי עקיבא האמין שבר כוכבא יממש את הניצוץ שיש בו. כאשר החכם שבדור, רבי עקיבא, 'חותם' על בר כוכבא, זוהי נתינת כח עצומה, ואף על פי כן כל העסק נכשל (ו"עלו עשבים בלחיינו")...

אפשר לפרש שהדרשה "דרך כוזבא מיעקב" היא למעליותא: כלומר, שמו של בר כוכבא היה "בר כוזבה" או "כוזיבא" (כמוזכר בדרך כלל)², ורבי עקיבא דרש עליו את הפסוק "דרך כוכב מיעקב", בחילוף כוכב-כוזב, לומר שהוא המשיח (ומכאן התקבל הכינוי החיובי 'בר כוכבא', שאינו נמצא במקורותינו). אבל יש מפרשים³ ש"כוזבא" פירושו כאן מלשון כזב, ודרשה זו נאמרה לאחר שהתברר שבר כוכבא נכשל ורבי עקיבא נוכח שטעה (או בחיי בר כוכבא או לאחר שנהרג). וכן משמע בגמרא שהשם כוזבא נדרש לבסוף לגנאי, לשון שקר וכזב⁴.

יתכן שבר כוכבא נקרא מתחילה בר כוזבא כיון שמוצאו מהעיר כזיב בנחלת יהודה. אכן, המקום כזיב עצמו הוא מלשון אכזבה, כמו שמפרשים ששלה בן יהודה נקרא בשם זה, לשון אשליה-אכזבה, כיון שנוולד בכזיב, "והיה בכזיב בלדתה אתו"⁵. מיהודה יוצא מלך המשיח, ותחילת בריאת "אורו של משיח" היא במעשה יהודה ותמו, בהמשך להולדת שלה בכזיב –

יז ירושלמי תענית פ"ד ה"ה (וראה פירוש עלי תמר שם).

יח הלכות מלכים פ"א ה"ג.

יט וכן נמצא חתום על האגרות ממדבר יהודה "שמעון בן כוסבה הנשיא על ישראל".

כ ראה עץ יוסף על איכה רבה שם בשם מאור עינים. תורה תמימה כאן.

כא סנהדרין צז, ב' "תניא רבי נתן אומר, מקרא זה נוקב ויורד עד התהום, 'כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכזב'... לא כרבי עקיבא", ע"ש. ופירש המהרש"א "ולא כרבי עקיבא שהיה דורש האי קרא על בן כוזיבא שהוא יהיה משיח... וזה שאמר 'ולא יכזב' שלא יהיה בן כוזיבא מלך המשיח כמו שהבין רבי עקיבא". ובגלגולי נשמות לרמ"ע אות ע' "ועל כי לא השלים תקונו נקרא בשם כוזיבא".

כב בראשית לח, ה. פירוש הרמב"ן שם.

אותיות התורה. אם כן, זהו חיבור של הקב"ה והתורה, "אורייתא וקוב"ה כולא חד". אפשר לחלק את המלה גם בדרך אחרת: כו הן האותיות הפנימיות ורב הן האותיות החיצוניות-המקיפות, היינו שה' הוא בתוך התורה.

ועוד תופעה יפה: כוכב = 48, והנהגה אם כופלים את האותיות של כוכב זו בזו (הכאה), כ פעמים ו פעמים כ פעמים ב מקבלים 4800, מאה פעמים 48 (תופעה נדירה). מכאן רמז שבכל יהודי, כל כוכב, יש פוטנציאל של מאה כוכבים. בכל נשמה יש עשרה כחות (כוחות הנפש המקבילים לעשר הספירות) והם מתכללים זה בזה ומגיעים למאה. הבטוי למספר מאה בנשמה הוא בהלכה שצריך לברך מאה ברכות בכל יום⁶, כך מופיעים מאה כוכבים בכל כוכב.

כל הבטוי דרך כוכב מיעקב הוא כפולה של 26 (הוי'), 19 פעמים 26. והנהגה = 19, חוה, ובתוספת 26 = אדם (סוד מילוי מ"ה של שם הוי', יוד הא ואו הא, כאשר המילוי עולה חוה והכל עולה אדם) – רמז לכל יהודי בישראל, "אתם קרוים אדם"⁷. וכמובן רומז גם לפירושים האחרים, שהרי אדם ראשי תבות אדם דוד משיח⁸.

הכוכב שהכזיב

נחזור לפירוש ש"כוכב" הוא המשיח⁹. בירושלמי נאמר "תני רבי שמעון בן יוחי, עקיבה רבי היה דורש 'דרך כוכב מיעקב' דרך כוזבא מיעקב [ובמדרש: 'אל תקרי כוכב אלא כוזב']". רבי עקיבה כד הוה חמי בר כוזבה הוה אמר דין הוא מלכא משיחא. אמר לו רבי יוחנן בן תורתא, עקיבה יעלו עשבים בלחייך ועדיין בן דוד לא

יג מנחות מג, ב.

יד יבמות סא, א.

טו ריקנאטי בראשית א, כו. ספר הליקוטים האזינו. רמז נוסף: אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבת מישראל = 3210 (ספירה לאחור) = אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת וצדק חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקמה, ו"ג מדות הרחמים. על משיח (אמת) להיות קשור ובטל בעצם ל"ג מדות הרחמים של ה', "כי מרחמים ינהגם" (כי מרחמים = משיח).

טז לכל זה ראה עוד שיעור ו' כסלו תש"פ. נדפס ב'אביטרה' וארא תש"פ.

מחדיד בנו אמונה, בזכותו אנו "מאמינים בני מאמינים", וכדי להנציח זאת הוא הולך להלחם בעמלק.

אם כן, בפני בר דרומא עומדות שתי דרכים: החכמה האמתית של הקדושה, האמונה של אברהם, או הספק של עמלק. הספק בא מהישות, "אני ואפסי עוד"^כ, לעומת החכמה שבבחינת אין ובטול. הספק העמלקי מסלק את ה' – וזה מה שבר דרומא אמר לה' "לא צריך אותך..." זה הנסיון של כל כוכב-משיח: הוא נמצא בדרום, בכזיב, ויש סכנה שיהפוך לכזב, אכזבה ואשליה. בכלל עיקר האכזבה הוא בנוגע למשיח, שבו תולים את התקוות לתיקון עולם וכשהוא מכזיב יש נפילה גדולה. יש כאן תהליך של הפסד-התדרדרות, כפי שהיה אצל משיח השקר הראשון, בר כוזיבא, וכנראה אצל כל משיחי השקר הבאים במשך הדורות: הכל יוצא מהפסוק "דרך כוכב מיעקב" – תחילה הוא כוכב, אחר כך הוא כזיב-כזב, כוכב נופל. אכן, המשיח נמצא בסכנת נפילה, דוד מלכא משיחא נקרא "בר נפלא"^{לא}. "מרובה מדה טובה ממדת פורענות" וודאי אפשר להצליח ולהיות כוכב אמת. בדרום של הקדושה, היעד של אברהם אבינו שהולך ונוסע הנגבה, הוא להגיע למי שדר ברומו של עולם, ואותו כוכב הנמצא בסכנת נפילה צריך להתרומם מכח הדרום, להחזיר את הכזיב ולהעלות אותו לכוכב עליון, ובא לציון גואל, "דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל".

ל ישעיה מז, ח וז.
לא ראה סנהדרין צו, ב וברש"י.

וכך מפורש בדברי האר"י שכאן רמוז השורש של בן כוזיבא^{כג}.

כוכב דרומי

והנה בגמרא^{כד} מסופר על גבורתו של "בר דרומא" במרד ברומאים, ועל כך שאמר לקב"ה "אל תעזור ואל תפריע" (ולבסוף נהרג) – ובר דרומא הוא-הוא בר כוכבא (שהרי מה שמסופר עליו בגמרא נאמר במדרש על בר כוזיבא)! יתכן שנקרא בר דרומא מפני שבא מהדרום, מכזיב בנחלת יהודה, אבל ודאי יש גם רמז עמוק בשם הזה ("שמא מלתא"^{כה}).

מצד אחד, "הרוצה להחכים ידרים"^{כו}, דרום הוא חסד בקבלה וגם מקור החסד, חכמה (ראש 'קו ימין' במערכת הספירות). אבל כמו שיש חכמה בקדושה יש חכמה דלעומת זה. כך נאמר בפרשת המרגלים "עמלק יושב בארץ הנגב"^{כז} – עמלק הוא גדול החכמים להרע. אמונת ישראל מתלבשת בחכמה שבנשמה (כמבואר בתניא), ועמלק מטיל ספק באמונה (**עמלק = ספק**), הוא הספקר-הסקפטי הנצחי. והנה אברהם כל הזמן הולך ונוסע הנגבה^{כח}, לאור אין סוף^{כט}, לדרום – דר ברומו של עולם. אבל כעת יש עוד פירוש: אברהם הולך כל הזמן להלחם בעמלק, להלחם בספק. אברהם הוא "ראש כל המאמינים", הוא

כג ספר הליקוטין פרשת ושב, ע"י ש.

כד גיטין נז, א.

כה וראה חדושי אגדות מהר"ל שם, ובנצח ישראל פ"ו.

כו ב"ב כה, ב.

כז במדבר יג, כט.

כח בראשית יב, ט.

כט ראה ת"א פרשת יתרו (טו, ד).

בלעם ואתונה

בלעם יש השקפת עולם אוניברסלית. הוא רוצה למחוק את הזהות הלאומית היחודית בכלל, ושל עם ישראל בפרט (כי רק ישראל הם העם היחודי באמת), כפירוש שמו "בלעם – בלע עם, בלה עם", תפיסה מבלבלת של התבוללות. השקפה זו התגלגלה בהמשך לתרבות המערבית ששורשיה בחכמי **אתונה** ("סבי דבי אתונה" בגמרא) הרמוזים **באתון של בלעם**. מעין גנים

מלשון תיקון – להביא אותם אל עולם התיקון. כאשר יוסף הצדיק פותר את החלום, הוא תופר ומחבר את שבדי הניצוצות המפוזרים בחלום, ובונה מהם תמונה נכונה ומתוקנת – וכן בנוגע לכל הדברים השבויים ב'חלומות' של העולם הזה (המחשה לכך בתורה – דאו במאמר על המהפכה הרביעית).

ורמזים: במשנה מודגש חמש פעמים "קנין אחד" (מזכיר את "אחד חכם" וכו' לבילי הסדר), לומר שכל קנין מגלה את "אחד האמת", קנין אחד = אין עוד מלבדו. חמשה קנינים = תריג, כל התורה כולה.

הקבלת הקנינים

כאמור, חמשת הקנינים באים להקנות לתקן את התווה שנשבר ונפל למטה מהמציאות. השבירה החלה מספירת הדעת (והמלה דעת עצמה היא לשון שבירה), עיקרה במדות המתחלקים לששה קצוות (חסד גבורה תפארת נצח הוד ויסוד), ואילו המלכות 'התבטלה' ("ארעא אתבטלת"). לכן יש להקביל את הקנינים בפנימיות בדרך זו:

"תורה קנין אחד" – תיקון הדעת (דעת תורה); "שמים וארץ קנין אחד" כנגד יסוד ומלכות (הנכללים יחד בסוד "היכל לבנת הספיר") או יסוד ועטרת היסוד; "אברהם קנין אחד" כנגד חסד וגבורה, אברהם עצמו הוא אהבה אבל בעקדה הוא נשלם גם במדת היראה ("עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה"), 'שתי כנפיים' של אהבה ויראה; "ישראל קנין אחד", כנגד התפארת, "תפארת ישראל"; בית המקדש קנין אחד" כנגד נצח והוד, "והנצח זו ירושלים וההוד זה בית המקדש".

השנה יט

חַמְשָׁה קְנִינִים קָנָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּעוֹלָמוֹ, וְאַלּוֹ הוּא, תּוֹרָה קְנִין אֶחָד, שְׁמַיִם
וְאָרֶץ קְנִין אֶחָד, אַבְרָהָם קְנִין אֶחָד,
יִשְׂרָאֵל קְנִין אֶחָד, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קְנִין אֶחָד.

רבי אייזיק מהומיל מסביר בעומק את משנתנו. תחילה הוא שואל: לכאורה המושג "קנין" לא מתאים כאן, קנין פירושו העברת חפץ מרשות מקנה לרשות קונה (ובדרך כלל לא נאמר לשון קנין על זכיה מהפקד), והרי הכל של הקב"ה! מובן שהאדם צריך לקנות את התורה, כמו שם הפרק "קניין תורה", להתאמץ כדי לזכות בתורה, אבל איך ניתן לומר שהקב"ה קונה את התורה או כל דבר אחר?

אומר ר' אייזיק: יש דברים שהם "מתחת למציאות". כלומר, מאז "שבירת הכלים" (בעולם התווה) כל הדברים החשובים והגדולים נמצאים למטה מן המציאות. משל לזה הוא מה שנמצא בחלום: כאשר אדם רואה דמות בחלום, הדמות הזו שייכת לעולם הדמיון שלו, אי אפשר לומר שהיא לגמרי לא קיימת אלא היא מתחת למציאות.

אם כן, כל הדברים הגדולים המנויים במשנתנו נמצאים "מתחת למציאות", שבויים ותפוסים בידי כח המדמה, בעולם התמורות והדמיון. לכן יש צורך לקנות אותם, לקנות גם

ארבע מהפכות

המהפכה הרביעית

"קשים גרים לישראל"?

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

אומרים לו, מה ראית שבאת להתגייר? ומודיעים אותו מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות... מאי טעמא? דאי פריש נפרוש, דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת דכתיב ונלוה הגר עליהם ונספחו על בית יעקב^א. וביבמות פרק י"ג: רעה אחר רעה תבא למקבלי גרים ולערבי שלציון ולתוקע עצמו לדבר הלכה. מקבלי גרים כרבי חלבו, דאמר רבי חלבו קשים גרים לישראל כספחת בעור^ב.

ובקידושין "אמר רבי חמא ברבי חנינא, כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל", ומיד בהמשך מובאת המימרא של רבי חלבו. ובנדה "הגרים והמשחקין בתינוקות מעכבין את המשוח. בשלמא גרים כדרבי חלבו, דאמר רבי חלבו קשין גרים לישראל כספחת"^ג.

חסד – רבי אברהם הגר

יש בזה שבעה פירושים עיקריים ונקביל אותם לשבע הספירות. בתוספת בקידושין (ומובא בעוד

ל'מהפכה הרביעית' יש שתי מטרות עיקריות: להביא את הגויים להכיר באמת התורה ולקיים מצוות בני נח, ו'למשוך' גרי צדק לעם ישראל. כבר התבאר שיש מצוה בגיור, הנלמדת בעיקר ממצוות אהבת ה'^א, וכן אומרים חז"ל לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים^ב.

לכאורה, כנגד זה עומד מאמר חז"ל הנוגע "קשים גרים לישראל כספחת", שממנו נראה שעדיף שלא לגייר. כבר התבאר^ג לפי הרמב"ם שזו הרחקה למי שאין כוונתו רצויה, אבל הרוצה באמת להתגייר אינו "קשה לישראל" – וודאי שכן עיקר ההלכה ולמעשה. כעת נרחיב בפירושים השונים למאמר חז"ל זה, ניצור מהפירושים 'פרצוף' – מערכת המתאימה למבנה יסוד בפנימיות התורה – וכך מתגלה הנשמה הפנימית והחוט החורז את הדעות השונות.

המקורות בגמרא

ביבמות פרק רביעי: גר שבא להתגייר,

מעובד על ידי יוסף פלאי. מאמר שמיני בסדרה.

א ספרי עה"פ ואהבת את ה' אלהיך (ואתחנן פייסקא לב). ראה במאמר השלישי בסדרה (נדפס בגליון "נפלאות" נשא).

ב פסחים פז, ב.

ג במאמר הרביעי (נדפס בגליון "נפלאות" בהעלתך).

ד יבמות מז, ב.

ה שם קט, ב.

ו קידושין ע, ב.

ז נדה יג, ב.

גבורה – אונאת הגר

פירוש נוסף בתוספות בקידושין: לפי שהזהיר הקב"ה עליהם בכ"ד מקומות שלא להונות אותם ואי אפשר שלא יצערום.

גם כאן אין פגם בגרים עצמם, אך יש בעיה ביחס הישיר של ישראל לגרים. ועוד, אונאת הגר מתייחסת לפגם מסוים, "זכור מעשי אבותיך" או "מעשיך הראשונים"³, כלומר קיימת נקודת תורפה אלא שאסור להצביע עליה ולנצל אותה לצער את הגר (ואליבא דאמת מעשיו הראשונים לא נחשבים לרעתו, שהרי הוא כקטן שנולה, וכן לבעל תשובה אסור לומר זכור מעשיך הראשונים).

תפארת – פגם ביחוס

פירוש ר"י בתוספות: לפיכך קשים שנטמנו בישראל ואין השכינה שורה אלא על משפחה מיוחסת וכן נראה דמשום הכי מייתי הא דרבי חלבו על הא מילתא דר' חמא בר חנינא.

כלומר, דברי רבי חלבו מובאים בהמשך לכך שהשראת השכינה היא על "משפחות מיוחסות" בישראל, ואילו משפחת הגר אינה מיוחסת וכאשר הגר נטמע בישראל אזי היחוס מתעמעם. כאן יש כבר התייחסות לפגם בגרים, אמנם שלא באשמתם ובכל זאת יש חסרון ביחוס. נכון פירוש זה בתפארת, כיון שהוא עוסק ב'מזיגה' של הגרים בתוך ישראל.

אכן, בתוספות הרא"ש דחה פירוש זה: "ולא נהירא דגרים ראויים שתשרה עליהם שכינה כדאמרינן עובדיה גר אדומי היה. והא דאמרינן הכא דאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על המשפחות המיוחסות שבישראל היינו למעוטי משפחות שיש בהם פסול שאינן ראויין לבא בקהל"⁴. באמת, הנשמות הגבוהות שבאו מגרי הצדק מוסיפות להשראת השכינה בישראל, אלא שיתכן שנצרך בירור נוסף (כגון בן גרים שתהיה

ראשונים⁵): והרב רבי אברהם גר פירש לפי שהגרין בקיאיין במצוות ומדקדקין בהם קשים הם לישראל כספחת, דמתוך כן הקב"ה מזכיר עוונותיהם של ישראל כשאין עושין רצונו. וכהאי גונא מצינו גבי הצרפית שאמרה 'מה לי ולך איש האלהים באת אלי להזכיר את עונוי' שמתוך שהוא צדיק גמור היה נראה לה שמזכיר השם עונה.

זהו פירוש חיובי לגמרי, למעלתם של הגרים שמתוך צדקתם מתעורר דין מסוים על ישראל: הגר מדקדק במצוות ואילו היהודי לא מדקדק כמוהו. לפי זה, פירוש הסוגיא ביבמות הוא שיש לנו 'מחסום' מסוים מלגירה, כאילו קשה לסבול נשמות גבוהות כאלה שמביישות אותנו (וכן מה שנאמר בנדה שהגרים מעכבים את המשיח היינו שעל ידיהם נראה שישאל אינם צדיקים, או כדלקמן בפירוש המלכות). פירוש זה מתאים לפסוק "כִּי יִרְחֹם ה' אֶת יַעֲקֹב וַיַּחֲדֵר עוֹד בְּיַשְׁרָאֵל וְהִיָּחֶם עַל אֲדָמְתָם וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפָּחוּ עַל בֵּית יַעֲקֹב"⁶ – מדובר על יעוד חיובי, ומכאן שגם ה'ספחת' אינה שלילית.

פירוש זה מכוון בפשטות כנגד החסד, מתאים לרבי אברהם הגר בן אברהם אבינו (שבעצמו היה גר ועסק בגיור מתוך אהבה וחסד לכל). פירוש זה נוגע לתנועת החסידות, מלשון חסד, כמסופר על גדולי החסידות שעסקו בגיור במסירות נפש ממש. גדר החסיד הוא מי שדואג לטובת חברו גם במקום שכביכול הדבר פוגע בו, וכן הכרעת החסד להרבות גרי צדק כמדתו של הלל הזקן לקרב את הגרים⁷. אדרבה, אותם גרי צדק צדיקים יוכיחו אותנו וילמדו אותנו, ובזכותם נתקרב כולנו (הגר מגיע מלמטה, נאחז בספירת המלכות. כדי להרים את הבניין צריך מנוף להרים מלמטה דוקא, כדברי אדמו"ר הזקן⁸).

ח סמ"ג לאוין קטז ועוד.

ט ישעיה יד, א. וראה רד"ק שם.

י ראה סיפור מופלא בזה על רבי משה ליב מסאסוב ורבי לוי יצחק מברדיטשוב בספר דרכי חיים ושלום עמ' שדמ אות תתקמ"ו בהערה א. ובשו"ת דברי יציב אה"ע"ז סי' יט.

יא ראה לקוטי הלכות לרבי נתן, הלכות ראש חדש הלכה ו.

יב תורה אור פרשת בראשית ד, א.

ג ראה משנה בבא מציעא פ"ד מ". ובתוספות ב"מ נח, ב ד"ה אם הוא.

ד וכיו"ב במהרי"ט בקידושין.

לשם שמים, כערב רב, ולא בגר צדק אמת
שכוונתו לשם שמים.

הגר נכנס לישראל דרך ההוד (כמבואר על
רות המואביה), ובזה קיימת הסכנה של "הודי
נהפך עלי למשחית", פורענות וטעות. רות
מתגיירת לשם שמים ומדקדקת במצוות, ולעומת
זה נמצאים האספסוף שמטעים את ישראל
וגורמים להודות (הוד) לעבודה זרה.

יסוד – ערבות ואחריות

רש"י בנדה כתב: ויש אומר שכל ישראל
ערבים זה בזה. ולאן מילתא היא שלא נתערבו
בשביל הגרים.

כלומר, כשם שכל ישראל ערבים זה בזה
כך יש ערבות של ישראל על הגרים, וממילא
יש תוספת אחריות (ועונש). אלא שרש"י דוחה
פירוש זה ומוכיח שאין דין ערבות כלפי הגרים. אך
התוספות חוזרים ואומרים שגם גרים הם בכלל
הערבות, וכן נראה להלכה בשולחן ערוך שהגרים
בכלל הערבות¹⁰. אפשר לפרש קרוב לזה, שמדובר
ב'אחריות פרטית' של מקבלי הגרים על אותם
גרים, לדאוג שאותם הגרים ילכו בדרך התורה.

ערבות ואחריות שייכים לספירת היסוד.
היסוד נקרא אחור, וכן אחריות פירושה
התייחסות ל'אחור', לא רק מה שאני עושה
במודע וברצון (פנים) אלא גם מה שנלוה אלי
מאחור. היסוד הוא הצדיק ("צדיק יסוד עולם")
– והנה הצדיק האמתי הוא זה שמחליט לקחת
אחריות ולגייר גרים, כמו משה רבינו שקבל את
הערב רב. האחריות מגדילה כמובן את העונש,
כמו כל ערבות, אבל הצדיק מחליט לעשות זאת
כיון שרואה את החשיבות.

מלכות – להוסיף גרים

עוד פירוש בתוספות בקידושין: ויש מפרשים
לפי שע"י הגרים ישראל בגלות כדאמר 'מפני

אמו מישראל וכדו'. בפנימיות, השראת השכינה
היא כמו אור מבריק, אך יש צורך בתוספת של
גוון פחות מבריק (מט) ודוקא בשילוב הזה יש
את השלמות.

נצח – השפעה שלילית

רש"י בקידושין פירש: קשין גרים – שאינם
זהירים במצות והרגילים אצלם גמשיכים אצלם
ולומדים מן מעשיהם.

מדובר בהשפעה שלילית ממשית על ישראל,
מלווה בקורת כלפי הגרים שאינם זהירים במצוות
כמו ישראל ונוטים לאחוז במעשיהם הראשונים
(אכן, מסתבר שאין הכוונה לכל הגרים אלא
לגרים שאינם ראויים ולא היה כדאי לגיירם,
וכמו שיוסבר בפירוש ההוד).

הנצח הוא ראשית ה'מוטבע', וכן כאן יש
דפוס ההתנהגות של הגר שאינו זהיר במצוות.
כמובן, יש לימוד זכות על הגר שאין לו מסורת
אבות, ובכל זאת בפועל קיים חשש מהשפעה
שלילית. לספירת הנצח שייך נושא החנוך, וחנוך
הילדים במיוחד, וכאן ניכר חסרונו של מי שלא
התחנך מנעוריו על ברכי התורה וכעת במקום
להתחנך הוא נעשה 'מחנך' שלילי.

הוד – פורענות והטעיה

רש"י בנדה פירש: שאין בקיאים במצות
ומביאין פורענות... עצם העובדה שהגרים אינם
בקיאים במצוות מביאה פורענות על ישראל.

והרמב"ם כתב¹¹: ומפני זה אמרו חכמים
קשים להם גרים לישראל כנגע צרעת שרובן
חוזרין בשביל דבר ומטעין את ישראל, וקשה
הדבר לפרוש מהם אחר שנתגירו, צא ולמד
מה אירע במדבר במעשה העגל ובקברות
התאווה וכן רוב הנסיונות האספסוף היו בהן
תחלה. מדובר בהטעיה מכוונת. זו בקורת קשה
כלפי הגרים, אלא שזהו שטר ושוברו בצדו, כי
ברמב"ם ברור שמדובר רק בגרים שלא התגיירו

טו ראה שו"ע או"ח נג, יט ובפרי מגדים שם (א"א סקי"ט). וראה
אנצ"ת ערך כל ישראל ערבים זה לזה עמי תקי"ד.

טו הלכות איסורי ביאה פ"ג הט"ו.

או ממלכת כוזר) עלול להיות בעייתי מאד (כידוע בהיסטוריה) – וכמשמעות הפסוק "ונלוה הגר עליהם" גר יחיד נלוה למעליותא, "ונספחו על בית יעקב" גיור המוני לגריעותא.

והנה מלך המשיח נקרא מצורע, "חיוורא דבי רבי שמו שנאמר 'אכן חליינו הוא נשא ומכאבינו סבלם ואנחנו חשבנהו נגוע מכה אלהים ומענה'".¹ וכיון שהגרים נמשלו ל"ספחת" ו"נגע צרעת", יש לומר שהמשיח נקרא מצורע כיון שהוא 'לוקח על עצמו' את המשימה של הגיור, הוא מספח לישראל את הגרים למרות החששות השונים (הדבר מתאים במיוחד לפירושי החסד והמלכות. אך גם לפירושים האחרים המשיח מכריע שהרווח גדול על ההפסד וחותר להביא את הגלות לתכליתה, שהזריעה של ישראל בגלות תביא להוספת גרים בפועל). המשיח נקרא "קיסר" בהיותו "יוצא דופן"² – הוא עצמו 'יוצא מן הכלל', ולכן ביאתו תלויה בגרים הטובים היוצאים מן הכלל. תוספת הגרים שיש בהם אתהפכא גמורה, מגוי ליהודי, קשורה למהפך המשיחי, "אתהפכא חשוכא לנהורא". נקודה נוספת: סיפוח גויים קשור לסיפוח שטחים. 'התפיסה המשיחית' המתוקנת היא לספח את כל שטחי הארץ שמתאפשר לנו בעזרת ה', ולספח לעם ישראל את כל גרי הצדק הראויים לכך (כאשר השאיפה היא "עתידה ארץ ישראל להתפשט בכל הארצות" כל העולם מסתפח לארץ ישראל וכל האומות הופכים להיות גרי צדק או לפחות גרי תושב, ואכמ"ל). ועוד, שאלת הסיפוח למעשה היום היא האם כדאי להרחיב את השטחים בשליטתנו כל עוד יש בהם אוכלוסיה שאין מכניסים לכתחילה תחת ידינו (הרחוקים מגדר בן נח מתוקן, וכל שכן גדר גר תושב). ומכאן פתח להכרעה לכיוון הסיפוח אע"פ שבזה מכניסים אוכלוסיה הדורשת בירור ותיקון נוסף, ואכמ"ל.

מה ישראל מפוזרים בכל ארצות יותר משאר עובדי כוכבים כדי שיתוספו עליהם גרים'. התוספות דוחים את הפירוש, אבל כך מפרש הראב"ן. כלומר, הגרים הפוטנציאליים שאינם מתגיירים קשים לישראל, ומה שנשמות אלו מתעכבות להגיע לישראל זה "מעכב את המשיח" (כגמרא בנדה).

זהו פירוש 'משיחי' המזרז לקבל גרים, שבזה תלויה ביאת המשיח. הגר עצמו נאחז במלכות ודרכה מצטרף לישראל. ועוד, הגרים העתידיים להתגייר נקראים "גרים" – קשור למלכות היורדת מעולם האצילות לעולמות התחתונים ומעלה משם ניצוצות.

סיכום והמשיח המספח

בסיכום, ודאי שהפשט הפשוט בדברי רבי חלבו הוא לגריעותא (ופירושי החסד והמלכות דחוקים בפשט הגמרות), בקו של דחיה מסוימת, אך זהו הכלל ויש יוצא מן הכלל. הדבר מודגש בכך שרבי חלבו דורש לגריעותא את הפסוק שבפשט נאמר לחיוב, ובפשטות יש לפרש שגם רבי חלבו מפרש את הרישא למעליותא, "ונלוה הגר עליהם", ורק הסיפא "ונספחו על בית יעקב" נדרשת לגריעותא.

להלכה, העיקר הוא לברר ולהבחין אלו גרים הם ספחת שלילית שצריך לדחות ואלו גרים ראוי לקרב ולספח לישראל, ובירור זה הוא התפקיד העיקרי של בית הדין (בשמאל דוחה וימין מקרבת), בית דין צדק לגרי צדק.

כמובן הדבר משתנה גם לפי הזמנים, עת לדחות ועת לקרב, וככל שמתקרבים לביאת המשיח גובר הקו של הקירוב (כדברי הרבי על היחס בין יעקב לעשו, שכיום "עשו כבר מוכן"). בהקשר זה יש להדגיש את החילוק הפשוט בין יחידים לקבוצות: הגיור במהותו שייך לגר הבא כיחיד, יוצא מהכלל הראשון שלו ומצטרף לכלל ישראל כקטן שנולד, מתוך החלטה ובחירה אישית. לעומת זאת, 'גיור המוני' (כמו ערב רב

¹ יו' סנהדרין צח, ב.
² יח' שם. וראה תוס' ע"ז, ב ד"ה ה"ג.

הסיפור החסידי

הרבי הריי"צ | החכמה תעוז לחכם

כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסון, הרבי הקודם מליובאוויטש, נולד לאביו רבי שלום דובער (כ"ק אדמו"ר הרש"ב) בשנת תר"מ, י"ב בתמוז. בגיל שמונה החל לשמוע מאביו מאמרי חסידות ועניינים השייכים לרבי, בגיל אחת עשרה החל להניח תפילין, בגיל חמש עשרה הביאו אביו לאהל הרבי הצמח צדק והרבי מהר"ש, ומינהו למזכירו בעסקנות ציבורית. בגיל שבע עשרה נישא לרעייתו נחמה דינה והתמנה למנהל ישיבת תומכי תמימים שיסד אז אביו. בשנת תרע"ג השתתף בוועד הרבנים שסייע להגנה בעלילת הדם נגד מענדל בייליס. בשנת תר"פ נפטר הרבי הרש"ב, זמן קצר לאחר פרוץ המהפכה הקומוניסטית. הריי"צ מונה לממלא מקומו, והחל בפעולות נמרצות למען היהדות ברוסיה. בעקבות פעילותו נאסר הרבי בט"ו בסיוון ה'תרפ"ז על ידי הג.פ.א. ודינו נגזר למוות ללא משפט. לאחר לחצים בינלאומיים בוטל עונש המוות והומר לעונש גלות. הוא שוחרר מהכלא ונשלח לגלות בעיר קוסטרומה בג' בתמוז. הלחץ הבינלאומי נמשך, ובתאריך י"ב בתמוז הותר לו לשוב לביתו. עקב חג מקומי התבצע השחרור למחרת, בי"ג בתמוז, ומאז מציינים חסידי חב"ד את ימי י"ב-י"ג בתמוז כ'חג הגאולה' של הרבי הריי"צ. עם ביטול עונש הגלות חזר הרבי לביתו בלנינגרד, אך מחשש שיעצר שוב עבר להתגורר בעיירה מלחובקה ולאחר מכן עקר לריגה – לטביה ומשם לוורשה. בחודש אב ה'תרפ"ט ביקר בארץ למשך כשבועיים, ולאחר מכן יצא למסע בן כשנה בארצות הברית. בב' טבת ת"ש חולץ מוורשה הכבושה דרך ברלין וריגה ומשם לשטוקהולם שבשבידיה, משם הפליג לארה"ב בה עגנה ספינתו בח' אדר ב'. תקופה קצרה לאחר הגעתו לארצות הברית רכש את בנין 770 בשדרות איסטון פרקוויי ברובע ברוקלין בניו יורק – שם התגורר בשנותיו האחרונות – והפכו למרכז חב"ד העולמי. הסתלק בשבת פרשת בא, י' בשבט ה'תש"י, ואת מקומו בנשיאות חב"ד ירש חתנו, כ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל שניאורסון.

היתה דרכו של הרבי הריי"צ. פעם אחת, אולי אפילו לפני גיל עשרים, נשלח רבי יוסף יצחק על ידי אביו למוסקבה, ופעל שם מה שפעל. באותו הזמן אסור היה ליהודים להתגורר במוסקבה, אבל היו כמה סוחרים גדולים מחסידי אביו, שקבלו לכך רשות מיוחדת מהממשלה. לאותם גבירים היה מניין משלהם, וכשרבי יוסף יצחק הצעיר התפלל שם בשבת בקשו ממנו שיאמר לפניהם מאמר חסידות כמנהג הרביים. בתחילה סרב הריי"צ לבקשתם, אך הגבירים הפצירו בו מאוד, ובהיותו בחור צעיר והם חסידים זקנים נענה להם לבסוף. רבי יוסף יצחק הלך אנה ואנה בחדר, התיישב ואמר

סיפורים רבים סופרו על הרבי הריי"צ כאברך צעיר, כאשר עסק בענייני הכלל בשליחות אביו. כל אדמו"רי חב"ד לדורותיהם טרחו והתעסקו בענייני הכלל בעת צורך וצרה, לעתים עד כדי מסירות נפש ממש על הטבת מצבם של ישראל. כך גם נהג הרבי הרש"ב בעצמו כל השנים, אך כאשר בנו שהיה מוכשר לכך נעשה בן עשרים, ראה בו הרבי שליח מתאים לפעול למען כלל היהודים במדינה בחלונות הגבוהים של השלטון הרוסי. ישנם צדיקים שדרכם היא להמשיך את השפע לעולם הזה מלמעלה, בלא להתעסק בעולם עצמו. אך ישנם צדיקים משיחיים, שבנוסף להיכרותם את העולמות העליונים יודעים גם לפעול בעולם הזה בכליו שלו, וכך

לך דבר אחד, יש תנאי אחד לאמירת חסידות ברבים והוא ששמונה שעות קודם לכן יש לרעוד מיוחד – "וארכובותיו דא לדא נקשן". בתחילת הסיפור מתגלה אור החכמה של הרבי הקודם, שכוחו רב הן בחכמה סתימאה היוצרת את החידוש (או 'הכח המשכיל' בלשון החסידות), והן בחכמה עילאה הפותחת את המעין הסתום ומורידה אותו אל המודעות. תוכן המאמר מופלא אף יותר, וחושף 'שיטה' חדשה וסדר שכלי ברצון, שאותו בדרך כלל השכל אינו מסוגל להבין.

הרבי הרי"צ אף מודה בפני אביו שאמר מאמר חסידות ברבים, תפקיד השמור על פי רוב לרבי בלבד. עם זאת, נראה בבידור עד כמה האב והבן פועלים וחושבים באופן זהה. לולא זאת, לא היה רבי שלום דובער מפקיד בידי בנו את הטיפול בעניינים כאלה, שפיקוח נפש כללי בגשמיות ורוחניות תלוי בהם.

הרבי סמך על בנו עד כדי כך, שבעת שליחותו הראשונה(!) ציווה על החסידים הזקנים והמנוסים לבל יתערבו בפעולותיו של הנער, לא במעש ולא בעצה. החסיד המנוסה ביותר, שאולי ביצע עבור הרבי עשרות שליחויות דומות, לא יוכל לכונן לדעתו ולרצונו כמו הנער הצעיר שמוחו נמשך ממח אביו. כך בענייני הכלל המהווים כאן את סיפור המסגרת, וכך בחכמתם עצמה המתבטאת בקליטת הרי"צ את הבנתו החדשה של אביו.

חכמתו של הרי"צ מתאפיינת בתעוזה, "החכמה תעוז לחכם". מפעולתו בעיר האסורה תוך ביטול לאביו והבנת רצונו, ועד שליפת מאמר מן השרוול והודאה בכך בפני אביו. אך הרש"ב, אף שנהנה מכך מאוד, מבהיר לו כי על החכמה להופיע גם כיראה עילאה. הפסוק בו משתמש הרבי להמחיש זאת מקורו בספר דניאל, אשר על היראה שהשרתה נבואתו על הסובבים אמרו חז"ל "ש"מזליהו חזי" – שרש נשמתם ראה, ואילו הם קלטו רק פחד טמיר, בלתי מובן. יראה כזו היא החכמה עצמה, המאפשרת קליטה של חידוש אלוקי אמיתי.

מאמר חסידות שהנוכחים התפעלו ממנו מאד. לאחר זמן מה, נסע אחד הגבירים לעסקיו ועבר דרך ליובאוויטש. כחסיד חשוב הוכנס מיד ליחידות אצל הרבי, ושם סיפר לו מה שקרה – כמה טוב פעל בן הרבי בעניני הכלל, וגם את סיפור אמירת המאמר לפרטיו. הרבי הרש"ב התעניין מה אמר בנו, והחסיד חזר על עיקר המאמר מתוך התפעלות רבה. גם הרבי הרש"ב התפעל מאוד כששמע את המאמר, אך שתק ולא אמר דבר.

בשבת שלאחר מכן, יצא הרבי הרש"ב לומר מאמר חסידות כדרכו מדי שבת בשבתו. המאמר עסק בנושא של 'שלוש שיטות ברצון', סוגיה חדשה בחסידות שלא דובר אודותיה קודם לכן. המנהג בליובאוויטש היה, שהחסידים היו חוזרים על החסידות בליל שבת קדש, ובשבת בבקר יכלו להכנס אל הרבי לשמוע שוב את המאמר כדי לזכרו היטב על מנת לכתבו. בנו של הרבי, רבי יוסף יצחק, היה נכנס לבדו במוצאי השבת, ואביו היה שואל אם הבין את המאמר. בכל שבת היה עונה שלא הבין, בכדי לשמוע שוב ביתר ביאור, אך במוצאי שבת זו נכנס כדרכו, וכשאביו שאל אותו אם הבין, ענה שכן. מה יום מיזמיים? שאל אביו. וענה הרי"צ שזהו בעצם המאמר שאמר במוסקבה לפני כמה שבועות... כמובן שהרבי ידע זאת, כי שמע את המאמר מפי החסיד, ואז סיפר לבנו: לפני הרבה שנים ראיתי ב'כתב' של חסידות, שיש שלוש שיטות ברצון. מתוך כל החסידות שידעתי הכרתי רק שתי שיטות, והיה צר לי שנים רבות שלא זכיתי ללמוד מהי השיטה השלישית. והנה, לפני זמן מה גיליתי 'כתב' בו היתה מוסברת השיטה השלישית. כך אני ידעתי זאת, אחרי שנים רבות! אבל אתה מהיכן ידעת? הרי"צ ענה שידוע זאת "פון שמעון בער'ס קאפ" [ביטוי שהיה שגור בפי חסידים שפירושו, במקום להתפאר בחידוש עצמי, לומר שאני יודע זאת 'מראשו של שמעון-בער' – שהיה יהודי פשוט]. הכל בסדר, אמר לו אביו, אך דע

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

שלמה ביחד עם כל עם ישראל.
שתבשר בשורות טובות!

עידוד לילד עם קשיים

בננו בן ה־10 הוא ילד חכם, שנמשך מאד לכל דבר שבקדושה, עם רצון גדול ללמוד תורה, אך הוא מתוסכל מאד מהקשיים שהוא חווה. הוא אובחן מגיל צעיר עם עיכוב התפתחותי מסוים, ושנה שעברה באבחונים שונים זוהו כל מיני קשיי קשב וריכוז ועוד. נשמח לברכת והכוונת הרב.

מענה:

העיקר לעודד את החשק שלו לקדושה. שישפוג הרבה סיפורי צדיקים ויתחיל ללמוד דברי חסידות בנוסף לשאר לימודי הקדש שלו. לא צריך לתת לו להרגיש שיש לו בעיה כו' רק לעודד, לחזק ולשמוח בהישגיו. בהצלחה רבה ושתהיה לכם נחת חסידית ממנו ומכל הילדים כ"ו.

מעולמו (היינו משלֵת נפשו) – "הקנאה התאוה והכבוד" (כנגד המוטבע, המורגש, המושכל בנפש, כמבואר במ"א). ראשית תיקון כל המדות הנ"ל הוא על ידי מדת הבטחון ולכן הרבי המליץ מאד ללמוד (אליבא דנפשיה) את שער הבטחון בספר חובות הלבבות. מומלץ גם שתלמד את כוונת המקוה לאריז"ל, בתחלת החלק השני של 'סידור עם דא"ח', וראה שם קרוב לסוף דבריו בענין התיקון שנעשה על ידי יסורים בחיים ל"ע (שיותר טוב לאדם מאשר אם היה צדיק גמור עובד את השי"ת בבטול במציאות, וכעת הנו מבולבל כולו ללא שום ישוב הדעת לעבוד את ה' כדבעי עיי"ש).

אחר כל זאת, העיקר הוא כאמור שתכף ומיד ממש תזכה יחד עם כל המשפחה לצאת מן המיצר, למצוא את השליחות האמיתית שלך בחיים (לטובת כלל ישראל) ולהגאל גאולה

מענה ליהודי ששלח מכתב

על קשיים גשמיים ורוחניים

שעבר לאחרונה:

זה עתה קבלתי את מכתבך וקראתי אותו בצער על מצבך הגשמי והרוחני, כפי שאתה מתאר. באמת ישנה בחירה חפשית, אבל יש גם מזל, דהיינו תיקוני נשמה של גלגלים קודמים כו', שבנוגע אליהם אין אתנו יודע עד מה ורק ה' יודע ומכוון בסופו של דבר לטובת האדם (בפרט אצל האדם הישראלי ובפרטי פרטיות אצל מי שבתורת ה' ודבקות בה' חפצו כו'). גלגול לשון גלגל, והגלגל חוזר - כן יהיה רצון שאצלך הגלגל יחזור במהרה לטובה בטוב הנראה והנגלה בגו"ר אכי"ר.

צריך לדעת, כפי שלימד רבינו סעדיה גאון, שהאדם נברא בעולם הזה (ועובר כאן יסורים כו' ה' ירחם) כדי לתקן את מדותיו, החל משלש המדות הנמנות בפרקי אבות, שמוציאין את האדם

רמז בפרשה

חתמטיקה בפרשת השבוע | עפר יעקב

בתאור היום הראשון והשני של הבריאה: **אור מים רָקיע**. 677 הוא גם הוי' ברבוע (676) ע"ה. והנה, ערך הפסוק כולו, "**מי מנה עפר יעקב ומספר את רבֵעֵ יִשְׂרָאֵל**" עולה 2277 והוא 11 פעמים **אור** (ששווה **אין סוף** וכו').

רק **עפר יעקב** שווה 532 (שהוא 19 פעמים 28, שני מחזורים, עולם שלם) ששווה גם **בת עין. רבֵעֵ יִשְׂרָאֵל** שווה 813 ערך הפסוק, ויִיאָמַר אֱלֹהִים יְהִי אֹר ויְהִי אֹר" (בראשית א, ג) ועוד. וביחד **עפר יעקב... רבֵעֵ יִשְׂרָאֵל** עולים 1345 ששווה **כְּתוּר כָּל הַכְּתָרִים** והוא 1000 (**ישְׂרָאֵל בעל שם טוב**) האורות שנתנו ל**מִשְׁפָּה** במתן תורה. נסתכל כעת בערכים במספר קטן (מ"ק). **הן עם לְבַדָּד יִשְׁכֵּן** שווה 45 במ"ק שהוא משולש 9. "**ובגוֹזִים לֹא יתְחַשְּׁב מִי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב**" שווה 91 במ"ק והוא משולש 13. וערכם ביחד במ"ק עולה 136 והוא משולש 16. ראשית, נשים לב שבמספר הכרחי כל הנ"ל שווה 2080 שהוא משולש 64, ואילו במספר קטן הנ"ל שווה משולש 16, כלומר רבע, כלשון "רבֵעֵ יִשְׂרָאֵל"!

בנוסף לכך מצאנו דוגמא של שני משולשים שסכומם שווה משולש אחיד. למעשה משפחה של שלשות מספרים המקיימים זאת. הראשון ביניהם הוא 0, 1, 1, כלומר שמשולש 0 ועוד משולש 1 שווה משולש 1. שאר המספרים ניתנים כאשר מוסיפים 3 למספר הראשון, 4 למספר השני, ו-5 למספר השלישי.

ובפרוטרוט השלשות הן:

a, b, c	Δa	Δb	Δc
1, 1, 0	0	1	1
6, 5, 3	6	15	21
11, 9, 6	21	45	66
16, 13, 9	45	136	181

בין משליו-ברכותיו אמר בלעם, "מי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל (בלק כג, י). והנה פלא, שכן יש בדיוק **עפר** (350) פעמים יעקב בתנ"ך! מתוכם, 345 (**מִשְׁפָּה** – כלשון הזהה, "משה מלאו יעקב מלבר") פעמים יעקב ועוד 5 פעמים יעקוב מלאו (כידוע הרמז ש-5 ונטלו מאֲלֵיהוּ ונכתב אֲלֵיהֶם חסר).

הפסוק שלפניו מסתיים במלים, "**הן עם לְבַדָּד יִשְׁכֵּן וּבגוֹזִים לֹא יתְחַשְּׁב**" וביחד עם "**מי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב**" עולה 2080 שהוא 80 פעמים הוי' וכן, י פעמים **צַחֲקָה**. 2080 הוא גם משולש 64 (64 הוא מספר רבוע, 8^2 וכן ערך **אָדָם-תְּנוּהָ** וכן **דִּין**). ובאופן של יחס עצמי, 2080 שווה "**מי מְנָה עֵפֶר**" במספר קדמי! והנה, היחס בין **הן** ובין **עם** הוא יחס של שלם וחצי, 110:55.

בשני הביטויים יחד 37 אותיות – **פה** (בפסוק ראשון) **זה** (בפסוק שני) – שתי לשונות הנבואה, ומצד האותיות, **כ־ה ז־ה**. הראש תוך סוף של 37 האותיות הן **ל ב ש** ששווה גם 37! האותיות גם מתחלקות ל-12, 13, ו-12, כך שאפשר לראות בהן **פה זה** בשני כיוונים. והנה, 37 אותיות אפשר לצייר הן כמספר השבת של 4 והן כמספר מגן הודו של 3:

המשך הפסוק, "**ומסְפָר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל**" (בלק כג, י) שווה 1600 שהוא 40 ברבוע, ורמז לכך כמובן במלה "רבֵעֵ". **מי מְנָה עֵפֶר יַעֲקֹב** שווה 677 והוא ערך שלש המלים המופיעות 5 פעמים

כֹּא הַבַּיִט אַן בַּיִט

בלעם בשליחות בלק במטרה לקלל את עם ישראל פעל ה' יתברך בדרך בדיקת הפוכה – הוא לא כעס עלינו. אני מניח שאפשר היה לחפש ולמצא על מה. סך הכל רב האנשים אינם צדיקים גמורים ויש להם מה לתקן, אבל ה' בחר שלא להביט בחסרונות ולא לכעס. זו הסבה שבלעם נכשל במשימתו. מהי אותה עין רעה?

עין רעה היא הדגשה של החסרונות שיש בזולת, בחבר. יכול להיות שאם הייתי מתעלם מאותו החסרון של השני היה החסרון חולף ונשכח מהלב. אבל ברגע שאני מסמן ומדגיש אותו הופך החסרון למשהו רציני וגדול וזו פעולה שמעוררת את מדת הדין. כך נסללת הדרך לקללה, וזו היתה דרכו של בלעם הרשע.

כִּרְאוֹת גְּלִי עֵינַי

שאל פעם הרבי הר"צ, שהיום יום גאולתו ושחרורו מהמאסר הבולשביקי,

מעשה שהיה:

שני בחורים עומדים במרכז אחת הערים הגדולות עם דוכן להנחת תפלין ומציעים לעוברים ושבים לזכות במצוה. לפתע מגיע למקום יהודי בעל חזות חרדית ופונה אל הבחורים בכעס: "שמתם לב היכן אתם עומדים? ראיתם אלו תמונות מצבות בסמיכות אליכם? איך אתם לא מתביישים?" "האמת", עונים לו השנים, "האמת היא שבאמת לא שמנו לב".

"כבר חדשים ארצים שאנחנו מגיעים לכאן בימי ששי ואף פעם לא שמנו לב. אנחנו עסוקים במטרה הקדושה". "אבל אתה", פונים אליו השנים, "רק הרגע הגעת וכבר שמת לב?"

"עין רעה" היא התכונה הראשונה המבדילה בין תלמידיו של בלעם הרשע לתלמידי אברהם אבינו. חז"ל מציגים שה' יתברך עשה עמנו במדבר צדקה וחסד גדולים. באותם ימים בהם פעל

רְגִישׁ יוֹתֵר לְדַבְרִים הַדּוֹרְשִׁים מִמֶּנִּי
תִּקְוֶה וְשִׁפּוֹר. כִּכֵּל שֶׁלֹּא אוֹתֵר לְעֲצָמִי
וְאֶתְעַקֵּשׁ לְהַשְׁתַּנּוֹת וּלְהַשְׁתַּפֵּר כִּי
אוּכַל לְהִתְמַלֵּא הַעֲרֵכָה אֲמִתִּית לְזוּלַת
וּלְהִבְחִין בְּמַעֲלוֹתָיו.

עֲשֵׂה לְמִקְוֶה

זוֹ הַסֵּבָה שְׂכַדִּי לְהִיּוֹת תַּלְמִיד אֲמִתִּי
שֶׁל אֲבָרְהָם אֲבִינוּ לֹא דִי לְהִסְתַּפֵּק בְּעֵין
טוֹבָה עַל הַזְּוִלָּת, אֶלֶּא עָלֵי לְאַחֲזוֹ בְּעוֹד
שְׁתֵּי מִדּוֹת חֲשׁוּבוֹת – "רוּחַ נְמוּכָה"
וְ"נֶפֶשׁ שְׂפֵלָה". לֹא רַק שֶׁהֲשִׁינִי טוֹב,
אֶלֶּא לְהַכִּיר בְּכִי שֶׁהֲשִׁינִי טוֹב מִמֶּנִּי,
שְׂאֲנִי נְמוּךְ וְשְׂפֵל בְּיַחַס אֵלָיו.

הֵאֵם זֹהֵי מְלֹאכָה קְלָה? בְּהַחֲלֵט
לֹא. מָה לַעֲשׂוֹת? לַפְעָמִים אֲנִי מִתְבוֹנֵן
בְּחֶבֶר וְלֹא מִצְלִיחַ לְרַאוֹת אֶת מַעֲלוֹתָיו.
לְמִשָּׁל: לִי מְאוֹד מִפְרִיעַ לְרַאוֹת יֶלֶד
שֶׁשֶׁתֵּם כִּי מִתְעַלֵּל בְּחִתּוֹל. זֶה הַתְּנַהֲגוּת
שֶׁמִּמֶּשׁ זֹעֵקֶת לִי וְאֲנִי מִמֶּשׁ לֹא מִבִּין
אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִתְנַהֵג כִּי. אֵיךְ אוּכַל
לְהִבִּיט בּוֹ בְּעֵין טוֹבָה?

מִיֵּלֵא עֵין טוֹבָה. נִיחַ שְׂאֲנִי יְכוּל
לְהִסְבִּיר לְעֲצָמִי שֶׁהִבְחִיר לֹא כֹל כִּי
אֲשֶׁם. אֲנִסֶּה לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת. אוּלַי לֹא
נִתְנוּ לוֹ חֲנוּךְ טוֹב? אוּלַי לֹא הִדְרִיכוּ אוֹתוֹ
כְּמוֹ שְׂצָרִיף? אֲבָל הַהֶמְשֵׁךְ יוֹתֵר מֵאֲתָנָה.
כִּיצַד אֶפְשָׁר לַעֲמֹד מוּלוֹ וּלְהַרְגִישׁ שְׂאֲנִי
גְרוּעַ מִמֶּנּוּ? אֵיךְ נִתֵּן לִישֵׁם אֶת הַתְּכוּנָה
"נֶפֶשׁ שְׂפֵלָה" בְּיַחַס אֵלָיו? הֲרִי לְמַעֲשֵׂה
בְּפַעַל אֲנִי חֵשׁ נִדְחָה מִכּוֹז הַתְּנַהֲגוּת?
מִסְבִּיר אֲדַמּוֹר הַזֶּקֶן: "אֵל תִּדּוֹן אֶת

אֶת אֲבִיו, הַרְבֵּי הָרֶשׁ"ב, בְּעוֹדוֹ יֶלֶד:
"לָמָּה יֵשׁ לָנוּ אֵף אֶחָד וּפְהָ אֶחָד, וְאֵלּוֹ
עֵינַיִם יֵשׁ לָנוּ זֹגֵג?" עֵנָה לוֹ אֲבִיו: "כְּדִי
שֶׁיִּצְדַּע כִּיצַד לְהִבִּיט בְּצוּרָה נְכוֹנָה. אֶת
עֵין שְׂמַאל, הַמְּצַטִּינָה בְּבִקְרַת נּוֹקֵבֶת,
נִשְׁמַר לְעֲצָמֵנוּ וְנִפְנָה אוֹתָהּ פְּנִימָה,
לְתוֹכֵנוּ, כְּדִי שֶׁנוּכַל לְתַקֵּן אֶת דְּרָכֵנוּ
וְלַחְזֹר בְּתִשׁוּבָה. אֶת עֵין יְמִין נִפְנָה
הַחוּצָה, אֶל הַזְּוִלָּת, כְּדִי לְחַפֵּשׁ וּלְמַצֵּא
בוֹ תַּמִּיד רַק אֶת הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים שְׁלוֹ".
עֲקָרוּנִית, אֶפְשָׁר הִיָּה לְחַשֵּׁב שֶׁנִּתֵּן
לְהִסְתַּדֵּר רַק עִם עֵין אַחַת. אַחֲרֵי הַכֹּל,
הַמְרָאָה הַנִּשְׁקָף כְּאֶשֶׁר אֲנוּ עוֹצְמִים
עֵין אַחַת וּמִשְׁתַּמְשִׁים רַק בְּשִׁנְיָה זֹהֵה
לְכַאוּרָה לְמְרָאָה הַנִּשְׁקָף מִשְׁתֵּי הָעֵינַיִם
יַחַד. מָה בְּכֹל זֹאת הַהִבְדֵּל הַבּוֹלֵט?
אַתֶּם מְזַמְנִים לַעֲרוֹךְ נְסוּי קֶצֶר וּלְבַדֵּק
בְּעֲצָמְכֶם אֶת הַהִבְדֵּל: הָעֵמֶק. הַבֵּיטוּ
סְבִיבְכֶם וְנִסּוּ לְאַמֵּד אֶת הַמְרוֹחֲקִים בֵּין
הַפְּרִיטִים שְׂאֲתֶם רּוֹאִים. נִסּוּ גַם לְקַבֵּעַ
מָה רְחוֹק מִמָּה וּבְכַמָּה גְּדוֹל הַמְרוֹחֶק
בִּינֵיהֶם וּמִיָּד תִּבְחִינוּ בְּקִשֵׁי מְרָאָה הָעֵין
הָאַחַת הוּא שְׁטוּחַ, כְּמוֹ צִיּוֹר עַל דָּף. רַק
בְּגִלְל שְׂבִדְרוֹ כִּלְלֵ אֲנוּ מִשְׁתַּמְשִׁים בְּשְׁתֵּי
הָעֵינַיִם אֲנוּ 'מִתְרַגְּמִים' אֶת הָעֵמֶק גַּם
לְרַאֲיָה הַשְּׁטָחִית שֶׁל עֵין אַחַת.

מָה מְלַמֵּד אוֹתִי הַנְּסוּי הַזֶּה עַל
הַתְּשׁוּבָה שֶׁנִּתֵּן הַרְבֵּי הָרֶשׁ"ב? שְׁגַם עֵין
טוֹבָה וְגַם בְּקִרַת עֲצָמִית הִו תְּכוּנוֹת
מַעֲלוֹת, אֲבָל הָעֵמֶק שֶׁלָּהוּ יִתְגַּלֶּה רַק
כְּשֶׁנֶּאֱחָזוּ בְּשְׁתֵּיהֶן יַחַד. כִּכֵּל שְׂאֲתִמְלֵא
בְּעֵין אוֹהֶבֶת עַל הַחֶבֶר כִּי אֶעֱשֶׂה

היית נוהג כן בחיים. אבל תחשב רגע: כמה מאמץ צריך אותו ילד להפעיל כדי להתגבר על יצרו ולא לנהג כן? האם אתה יכול לומר בבטחה שאם בפיניקה היו עומדים נסיונות אחרים שלך קשים – היית עומד בהם? היית מפעיל את אותם המאמצים?

ואם קשה לנו לחשב כן, בואו נזכר בנאמר על משה רבנו: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". שנוזכה להביט בעין טובה ולהיות מתלמידיו של אברהם אבינו!

שבת שלום ומברך!

נ

חברך עד שתגיע למקומו". מדוע? בגלל ש'מקומו'. המקום הרוחני של אותו אדם שונה משלך. אין אדם דומה לחברו. כל אחד גדל בסביבה שונה, להורים אחרים, ומקבל חנוף והרגלים שונים. יותר מזה: לכל אדם תכונות נפש שונות וממילא האתגרים העומדים בפיני שונים. למשל, יש אנשים שנוטים להתרגז בקלות מכל דבר ולעמתם יש כאלו שאפלו טרקטור לא מזיז להם... יתכן מאוד שמה שבפיניקה נדמה כדבר קל ופשוט יהיה אצל השני אתגר רציני ביותר.

אז נכון, המעשה המכער שעושה אותו ילד ממש דוחה אותך. אתה לא

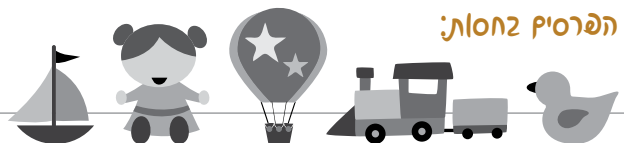
שאלת השבוע:

כיצד נתן ללמד זכות על אדם שנוהג שלא כשורה?

בין הפותרים נכונה יגרל משחק קפסה. תשובות יש לשלח לדא"ל maosime@gmail.com או בטלפון 079-921452 עד יום ב' הקרוב.

צעצועי רוזנפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

הפרסיפ חסות:

מערכת היחסים בין ה' ובין הצדיקים,

חכמי התורה, היא סוד כמוס. הזהר מלמד כי אהבת ה' ויראת ה' אצל כל יהודי הן בגדר "הנסתרות להוי' אלהינו", ועל אחת כמה וכמה אצל הצדיקים – 'נשמות דאצילות' שאין לנו השגה בקצות דרכיהם. ואף על פי כן, יסוד היסודות של תורת הנסתר – כפי שמסבירה החסידות – הוא שכל יהודי ("ועמך כלם צדיקים") יכול וצריך לרכוש 'חוש' ו'מבינות' גם במדרגות הנסתרות ביותר, במה שמסתתר מאחורי הקלעים. ההתקשרות לצדיקים ובמובן מסוים כל ההעמקה בתורה הם בעצם נסיון לגעת באפס קצהו ושמץ מינהו של מה שמתחולל בין ה', נותן התורה, ובין משה רבינו – והתפשטותו בכל דור – שמקבל את התורה ומוסר אותה לנו.

ה'חוצפה' הזו, לחתור שוב ושוב לגלות את הסוד, היא מאפיין מרכזי בתורת הרב גינזבורג שליט"א. השיעור המרכזי השבוע, על שני חלקיו, נוגע בנקודה הזו וממחיש אותה היטב: החלק הראשון, בהשראת ג' תמוז, עוסק כולו בחתירה להתעלות מההתקשרות לממד הגלוי של הצדיק אל הממד הנסתר שלו, עד לשאיפה להתגלות העתידית של הצדיק כפי שה' יודע אותו. החלק השני מעמיק להתבונן ב"פשוטו של מקרא" ומגלה את ה'משחק' בין ה' ובין משה, בין התורה שבכתב ובין התורה שבעל פה, כפי שהוא נחשף-לרגע במקום בו רש"י מגלה לנו מה ה' אמר ומה משה חידש.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

